

Stopiņu novada tūrisma un rekreācijas tematiskais plānojums

*galveno stratēģisko attīstības virzienu
noteikšana līdz 2030.gadam*

gala redakcija

Saturs

IEVADS	3
1. STOPIŅU NOVADA TERITORIJAS ATTĪSTĪBAS DOKUMENTU IZVĒRTĒJUMS TŪRISMA UN REKREĀCIJAS KONTEKSTĀ.....	5
2. TŪRISMA UN REKREĀCIJAS ATTĪSTĪBAS ESOŠĀS SITUĀCIJAS ANALĪZE.....	9
2.1. TŪRISMA GALAMĒRĶA PIEKĻUVES, RESURSU UN PIEDĀVĀJUMA IZVĒRTĒJUMS	9
Piekļuve	9
Primārās tūristu piesaistes	14
Sekundārās tūristu piesaistes un tūrisma atbalsta pakalpojumi.....	18
2.2. PIEPRASĪJUMA ANALĪZE UN KONKURĒTSPĒJA TIRGŪ	22
2.4. MĒRKTIRGI UN MĒRĶAUDITORIJAS PRIORITĀTES.....	26
3. POTENCIĀLS UN PERSPEKTĪVA	30
4. VĪZIJA UN MĒRĶI.....	34
4.1. VĪZIJA	34
4.2. MĒRĶIS.....	34
4.3. STRATĒGISKAIS POZICIONĒJUMS	34
4.4. TŪRISMA UN NOVADA ZĪMOLVEDĪBAS KONTEKSTS	35
Identitātes elementi, kas īpaši izceļ stopiņu novada tūrisma galamērķa raksturu	36
5. RĪCĪBU VIRZIENI UN AKTIVITĀTES MĒRĶU SASNIEGŠANAI	37
GALVENIE STRATĒGISKIE ATTĪSTĪBAS VIRZIENI UN RĪCĪBU PRIEKŠLIKUMI.....	37
6. MĒRĶU SASNIEGŠANAS RĀDĪTĀJI.....	39
TŪRISMA ATTĪSTĪBAS INDIKATORI	39
7. IETEIKUMI SAURIEŠU ŪDENSKRĀTUVES UN ŪDEŅU APSAIMNIEKOŠANAS NOTEIKUMIEM UN ESOŠO NOTEIKUMU IZVĒRTĒJUMS TŪRISMA UN REKREĀCIJAS KONTEKSTĀ	42
PIELIKUMS	47
1.STOPIŅU NOVADA TŪRISMA UN REKREĀCIJAS INFRASTRUKTŪRA UN RESURSI, PIEKĻUVE	48
2.STOPIŅU NOVADA TŪRISMA UN REKREĀCIJAS PIESAISTES	49
3.STOPIŅU NOVADA TŪRISMA UN REKREĀCIJAS PIESAISTES – ORGANIZĒTIE PASĀKUMI	50
4. SAURIEŠU ŪDENSKRĀTUVES UN TAI PIEGUĻOŠĀS TERITORIJAS REKREATĪVĀ SLODZE.....	51
5. TŪRISTU PIESAISTES UN TO APMEKLĒTĪBA DAUGAVAS LEJTECĒ	52

IEVADS

Stopiņu novads ir neliela (53,5 km²¹) pašvaldība Vidzemes rietumos, taču novada ģeogrāfiskais novietojums, dalot daļu no administratīvās robežas ar Rīgu kā lielāko tūrisma cilmvietu valstī, rada papildu attīstības potenciālu. Lai arī vietējo resursu apjoms tūristu piesaistei ir neliels, trūkst spēcīgu zīmolu ar izteikti starptautisku nozīmi, nav attīstīts izmitināšanas sektors, tomēr pēdējo gadu pieaugošais novada iedzīvotāju skaits un mērķtiecīgi ieguldījumi infrastruktūrā, nozīmīgas dabas pamatnes platības (nedaudz vairāk par pusi novada platības aizņem meži, Mazās Juglas upe, Daugavas tuvums, vairākas ūdenstilpes u.c.) norāda uz vienu no potenciāliem attīstības virzieniem – rekreācija un veselīga brīvā laika pavadīšana ārpus mājas – gan apkārtējo novadu un galvaspilsētas iedzīvotājiem īso viendienas ceļojumu veidā, gan attiecībā uz vietējo novada iedzīvotāju dzīves kvalitāti.

Nelielie attālumi, robežošanās ar Garkalnes, Ropažu un Salaspils novadiem, kā arī Rīgas pilsētu un blakus esošo novadu stratēģiskās attīstības iestrādes dod iespējas funkcionāli paplašināt vienotu tūrisma galamērķi – īpaši gar Daugavu, kur aktīvi rīdnieku un citu atpūtnieku piesaistē darbojas pārējās Daugavas lejteces pašvaldības: Ogre, Ikšķile, Ķekava un citas. Stopiņu novads var izmantot ģeogrāfiskā stāvokļa izdevīgumu. Novads ir ērti sasniedzams no Rīgas pa autoceļiem, dzelzceļu, lai arī lielākoties mobilitāte ir orientēta uz personiskā transportlīdzekļa izmantošanu. Pastāv galvenās apdzīvotās vietas savienojošs ceļu tīkls, taču novada konfigurācija nosaka zemāku savienojamības un kompaktuma indeksu². Sabiedriskā transporta maršrutu plānojums un regularitāte savstarpējai novada apdzīvoto vietu savienošanai nav optimāla – pastāv izteikta tiece uz līdzās esošo galvaspilsētu. Šobrīd fragmentācija pastāv arī veloseliņu un citu nemotorizēto pārvietošanās iespēju risinājumos, īpaši savienojumos ar tuvākajām Rīgas apkaimēm. Tas ieskicē nākotnes attīstības iespējas.

No vietu zīmolvedības viedokļa, kam ir pieaugoša tendence tūrisma galamērķu attīstībā³, īpaši jāizceļ Stopiņu novada vēsture. Potenciālu mērķtiecīga, emocionāla un uz faktiem balstīta vēstījuma pastiprināšanai novada viesiem rosina senie vietvārdi un mājvietas (sk. 1.attēlu), personu vārdi un notikumi. Vienlaicīgi tiek uzrunāti esošie un potenciālie iedzīvotāji, stiprinot lojalitāti, vēlmi lepoties ar savu novadu un identitāti. Tas rada priekšnoteikumus precīza pozicionējuma veidošanai starp citām Rīgas apkārtnes pašvaldībām.

1.attēls. *Daļa no izstādes projektā „Senās mājvietas Stopiņu novadā”⁴ ar īpašo novada kultūrainavisko rokrakstu, mēģinot izcelt Stopiņu novada starp citiem līdzīgiem*

¹ Latvijas Republikas administratīvo teritoriju un teritoriālo vienību zemes pārskats uz 2013.gada 1.janvāri (2013): Pieejams: http://vzd.gov.lv/files/parskats_2012.pdf

² http://greenfield.calgaryregion.ca/tools/greenfield_process_connectivityIndex.pdf

³ Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādnes 2014.–2020.gadam.

⁴ Senās mājvietas Stopiņu novadā (2014). <http://www.stopini.lv/public/35852.html>

Stopiņu novads ar lielu iedzīvotāju skaitu darbības vecumā (2014.gadā no 10195 pastāvīgajiem novada iedzīvotājiem – 64,4% jeb 6565 iedzīvotāji⁵), salīdzinoši paaugstinātu mobilitāti un vidēji augstākiem ienākumiem⁶ ir aktīvs tūrisma plūsmas ģenerētājs, ceļojot vietējā un starptautiskā mērogā. Aktivitāte izejošā tūrismā rosina lielāku pieprasījumu kultūras, atpūtas un tūrisma pakalpojumiem savā dzīves vietā ikdienā.

Šī darba rezultāts ir saistīts ar tūrisma prioritātes un tūrisma un rekreācijas attīstības virziena nostiprināšanu novada stratēģiskās attīstības plāniem nākotnē gan ilgtermiņā – līdz 2030.gadam, gan nākošajam ES plānošanas periodam. Tūrisms tematiskā plāna ietvaros uztverams ne tikai kā starpnozaru saimnieciska joma ar ekonomiskās izaugsmes mērķiem. **Tūrisms vienlaicīgi palīdz stiprināt Stopiņu novada pievilcību un identitāti, prezentē novadu un palīdz sasniegt arī citus pašvaldības attīstības mērķus.** Tūrisms ir nozīmīgs uzņēmējdarbības aktivitāšu veicināšanai, taču Pierīgas attīstības situācijā jāuzsver lielā rekreācijas sektora nozīme. Daudzus viesiem veidotos pakalpojumus izmanto vietējie. Šāda mijiedarbība paaugstina pakalpojumu pieejamību un dzīves kvalitāti novada iedzīvotājiem. Universālais dizains publiskajā vidē, kas adresēts cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, vienlaicīgi ir ērtāks bērniem, senioriem, vecākiem ar bērnu ratiņiem un arī ikdienas lietošanai gan vietējiem, gan viesiem, kopumā veicinot iekļaujošas sabiedrības principus. Tas īpaši aktualizējas, ņemot vērā iedzīvotāju skaita samazināšanās tendence ārpus Rīgas aglomerācijas.

Stopiņu novada tūrisma un rekreācijas tematiskā plānojuma galvenais adresāts ir Stopiņu novada attīstības plānotāji un lēmumu pieņēmēji, citās galvenās iesaistītās puses: īpaši tūrisma un atpūtas pakalpojumu sniedzēji, publiskās infrastruktūras veidotāji un uzturētāji. Tā saturs ir saistošs blakus esošo novadu pašvaldību pārstāvjiem un uzņēmējiem, kā arī integrējams Rīgas plānošanas reģiona ilgtermiņa stratēģiskās attīstības dokumentos, kas tapa paralēli plāna izstrādei. Šī dokumenta izstrāde notikusi atbilstoši Ministru kabineta 14.10.2014. noteikumiem Nr. 628 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” par tematisko plānojumu izstrādes kārtību, Ministru kabineta 30.04.2013. noteikumiem Nr. 240 „Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” prasībām, Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādņēm 2014.-2020.gadam un citiem ar teritorijas attīstību un nozares plānošanu saistītiem LR normatīvie aktiem, Eiropas Savienības, nacionāla un reģionāla līmeņa attīstības dokumentiem.

Sabiedrības iepazīstināšana ar Stopiņu novada Tūrisma un rekreācijas tematisko plānojumu notika četras nedēļas no 2015.gada 11.aprīļa līdz 10.maijam. Publiskā apspriešana norisinājās 2015.gada 22.aprīlī plkst. 11.00 Ulbrokas kultūras nama zālē Institūta ielā 1a Ulbrokā, Stopiņu novadā. Sabiedrības izteiktie priekšlikumi iestrādāti tematiskā plānojuma gala versijā.

⁵ CSB.gov.lv

⁶ Eglājs, R. (2015). Dzīves līmenis pašvaldību griezumā 2014.g. Pieejams: <https://ritvars.wordpress.com/2015/01/22/dzives-limenis-pasvaldibu-griezumam-2014-g/>

1. STOPIŅU NOVADA TERITORIJAS ATTĪSTĪBAS DOKUMENTU IZVĒRTĒJUMS TŪRISMA UN REKREĀCIJAS KONTEKSTĀ

Sākotnēji izvērtēts tūrisma un rekreācijas attīstības pamats Stopiņu novadam aktuālajos, šobrīd spēkā esošajos attīstības plānošanas dokumentos^{7,8} un nozaru plānošanas dokumentos⁹. Ņemti vērā aktuālie Rīgas plānošanas reģiona dokumenti¹⁰ teritorijas un tematiskās jomas kontekstā, lai arī nozīmīgākais no tiem bija izstrādes stadijā. Tematiskā plāna izstrādes laikā akcents likts uz jaunu ideju attīstīšanu, taču ievērojot līdzīgo risinājumu pēctecību no esošajiem plānošanas dokumentiem: aktuālā Stopiņu novada teritorijas plānojuma un Stopiņu novada attīstības programmas 2012.-2018.gadam. Tematiskā plānojuma izstrāde atbilst Stopiņu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijai un izmantoti izpētes materiāli „Stopiņu novada ūdensteču (Mazās Juglas un Piķurgas) hidroloģiskā modeļa izveidošana, dažādas atkārtotamības palu caurplūdumu aprēķināšana, hidroloģisko aprēķinu veikšana palu situācijām, plūdu riska teritoriju noteikšana un paredzamo pretplūdu pasākumu ietekmes izpēte uz applūstošajām teritorijām”, (2013. gada oktobris). Ievērota un risināta institūciju citu izsniegto nosacījumu izpilde (tostarp saistībā ar *Rail Baltic* dzelzceļa līnijas plānošanu u.c.), ciktāl tas attiecas uz tematiskā plānojuma saturu.

Stopiņu novada attīstības programma 2012.-2018.gadam

Novada attīstība balstās uz vērtībām, kas jāizmanto kā priekšrocības turpmākai rīcībai, kas citustarpā atbalsta tūrisma un rekreācijas jomu attīstību (sk. 2.attēlu) – īpaši attiecībā uz piekļuvi, Rīgas tuvumu, dabas pamatni, kultūras pasākumu potenciālu, attīstītas infrastruktūras nozīmi un labvēlīgu partnerību sadarbībai ar kaimiņu pašvaldībām. Tas pastiprina Stopiņu novada priekšrocības salīdzinājumā ar citām pašvaldībām, reģiona ietvaros un Latvijā.

Novada vērtības un resursi	Kaimiņu pašvaldības	Rīgas tuvums rada iespēju izmantot pakalpojumus – valsts iestādes, bankas, augstskolas Labā sadarbība ar kaimiņu novadu pašvaldībām
	Rīgas reģionā	Meži, veido pievilcīgu un kvalitatīvu vidi dzīvošanai Līgo parks kā brīvdabas atpūtas attīstības potenciāls Teritorijai ir laba sasniedzamība Labā visiem pieejama sporta infrastruktūra Rīgas tuvums, iespēja izmantot pakalpojumus
	Latvijā	Ģeogrāfiskais stāvoklis, vide pievilcīga dzīvošanai Labi tiek piesaistītas investīcijas Zinātnes tradīcijas
	Starptautiski	Lidostas un dzelzceļa stacijas tuvums Ceļu tīkls - atrašanās pie galvenajiem valsts autoceļiem un tranzītcēļiem

2.attēls. Stopiņu novada vērtības un resursi attīstības programmā 2012.-2018.gadam

Valsts galvenie autoceļi A4 *Baltezers-Saulkalne* un A6 *Rīga-Daugavpils* pastiprina tūrisma galamērķa sasniedzamību. Novada aktīvas ikdienas

⁷ Stopiņu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012.-2030.gadam

⁸ Stopiņu novada attīstības programma 2012.-2018.gadam

⁹ Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam (2014). Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=267332>

¹⁰ Rīgas plānošanas reģiona attīstības stratēģija 2000 – 2020.gadam (2008).

funkcionēšanas pamats ir savienojšie ceļi ar galvaspilsētu un novadu šķērsojošie valsts un reģionālās nozīmes ceļi (P4 Rīga-Ērgļi un P5 Ulbroka-Ogre). Novada stabila un ilgtspējīga attīstība ir saistīta ar iedzīvotāju skaita un mobilitātes pieaugumu, gan arī iedzīvotāju kā vienotas kopienas attīstību, kopienām ar spēcīgu identitātes apliecinājumu novadam. Pašreiz izaugsmes resursus pastiprina Latvijas un kaimiņu teritoriju iedzīvotāji, pārceļoties uz dzīvi Stopiņu novadā. [...] perspektīvā veicināma lielāka kaimiņu pašvaldībās dzīvojošu apmeklētāju piesaiste uz kultūras, sporta, atpūtas un brīvā laika pavadīšanas pasākumi un tūrisma objektiem.

Novadam ir augsts attīstības potenciāls Rīgas reģionam nozīmīgos sektoros kā rūpniecība, radošās industrijas, tūrisms, kā arī zaļās ekonomikas un ilgtspējīga dzīvesveida iniciatīvas (sk. 3.attēlu).

Novada ekonomiskā specializācija	gads	2011	2018	2030
	Rīgas reģionā	- Brīvdienu atpūta - Pakalpojumi - Tirdzniecība - Gaļas pārstrāde un konservēšana - Atkritumu uzglabāšana, apsaimniekošana un izvietošana	- Multifunkcionāls kultūras un radošās attīstības centrs - Mūžizglītība - Aktīvā atpūta - Līgo parks - atpūtas centrs - Radošā industrija - Brīvdienu atpūta - Pakalpojumi - Tirdzniecība - Gaļas pārstrāde un konservēšana - Atkritumu uzglabāšana, apsaimniekošana un izvietošana	- Tūrisma un radošo industriju centrs Ulbrokas muižā - Multifunkcionāls kultūras un radošās attīstības centrs - Mūžizglītība - Brīvdienu atpūta - Pakalpojumi - Tirdzniecība - Gaļas pārstrāde un konservēšana - Atkritumu uzglabāšana, apsaimniekošana un izvietošana – (nepieciešama jauna vieta poligonam)
	Latvijā	- Būvniecība - Zinātne - Specializēta ārstniecība – tuberkulozes un plaušu klīnika - Izglītība (speciālā, rehabilitācijas centrs) - Energoresursu apsaimniekošana un transports	- Būvniecība - Zinātne - Specializēta ārstniecība – tuberkulozes un plaušu klīnika - Izglītība (speciālā, rehabilitācijas centrs) - Energoresursu apsaimniekošana un transports	- Aktīvā atpūta - Līgo parks - atpūtas centrs - Radošā industrija - Būvniecība - Zinātne - Specializēta ārstniecība – tuberkulozes un plaušu klīnika - Izglītība (speciālā, rehabilitācijas centrs) - Energoresursu apsaimniekošana un transports
	Eiropā	- Apstrādes rūpniecība - Transports un uzglabāšana	- Apstrādes rūpniecība - Transports un uzglabāšana	- Apstrādes rūpniecība - Transports un uzglabāšana

5. attēls. Novada ekonomiskā specializācija

Paskaidrojumi burtu krāsām: **Mūžizglītība** – no jauna attīstāmās vai paplašināmās nozares, **apsaimniekošana** – jomas, kuras s gatavojamas pārmaiņām – netiks tālāk attīstītas vai attīstītas uz citeim principiem. **Izvietošana** – nozares, kuru darbība netiek plānota un attīstīta, **tūrisma** – darbības, kuras var realizēt ar nosacījumiem. Bulta norāda uz nozares nozīmīguma piesaistes telpas maiņu.

3.attēls. Stopiņu novada tūrisma un radošo industriju centrs Ulbrokas muižā 2030.gadā kā viens no attīstības virzieniem ar īstenošanas nosacījumiem, rekreācija un tūrisms kopumā – kā paplašināma nozare attīstībai¹¹

Stopiņu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2012.-2030.gadam.

Uzņēmējdarbībai labvēlīga politika un kvalitatīva tehniskā infrastruktūra – IP3, kas vērsta uz uzņēmējdarbības veicināšanai piemērotas vides

¹¹ Stopiņu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012.-2030.gadam

nodrošināšanu, nozaru, tostarp tūrisma un rekreācijas, daudzveidības attīstīšanu, tehniskās infrastruktūras sakārtošanu un uzlabošanu, novada sasniedzamības pilnveidošanu.

Kvalitatīva un droša dzīves vide ar daudzveidīgu pakalpojumu klāstu un vidi saudzējošu infrastruktūru – IP4, kas vērsta uz dzīves vides kvalitātes uzlabošanu, pieejamo pakalpojumu klāsta pilnveidošanu, tehniskās infrastruktūras uzlabošanu, videi draudzīgu tehnoloģiju un procesu ieviešanu un popularizēšanu.

Minēts, ka Stopiņu novadam jāstiprina partnerība ar sadarbības partneriem, lai sekmētu dažādu jomu attīstību, tostarp pakalpojumi, transports, vides infrastruktūra, kultūra, tūrisms u.c. Potenciāls ir tūrisma maršrutu un infrastruktūras, veloceļu maršrutu attīstībai, partnerībā **ar Salaspils novadu**.

Kultūrvēsturiski ievērojams, bet **nepieejams objekts ir Ulbrokas muiža**, kas šobrīd atrodas LR Satiksmes ministrijas pārziņā. Nākotnē, šim objektam nonākot Stopiņu novada pašvaldības apsaimniekošanā, Ulbrokas muiža varētu kļūt par vienu no ievērojamākiem tūrisma objektiem, kā arī par iedzīvotāju vēsturiskās identitātes un piesaistes objektu. Ulbrokas muižas radošu tālāku attīstību sekmētu šīs vērtības manifestēšana¹² – atzīšana par valsts aizsargājamu kultūras pieminekli. Ievērojama un tūristiem pievilcīga objekta potenciāls ir dzelzceļa tiltam pār Mazo Juglu, kas kā industriālais mantojums jau integrēts Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā.

Rīgas plānošanas reģiona mērogā īpaši tiek izcelti izaicinājumi¹³ attīstībai, kas ietekmē arī šo tematisko plānojumu.

Mainījusies transporta struktūra – palielinājusies autotransporta un privātā transporta nozīme samazinoties dzelzceļa un sabiedriskā transporta pārvadājumiem, kas nākotnē nav atbalstāma tendence. Daudzveidīgo attīstības procesu rezultātā pastiprinājušies transporta sastrēgumi, pilsētas paplašināšanās, saplūstot apdzīvotām vietām Pierīgā, sabiedriski nozīmīgu dabas teritoriju samazināšanās un to kvalitātes pasliktināšanās, apdzīvojuma sociālā un teritoriālā diferencēšanās, kuras gaida risinājumus jau tuvākajā laikā.

Pēdējos gados ir izmainījusies arī saimniecības teritoriālā izvietojuma struktūra – straujāk attīstās teritorijas, kam ir salīdzinošas novietojuma priekšrocības. Vēsturiski labāki priekšnosacījumi tirgus apstākļos konkurētspējīgas tautsaimniecības attīstībai ir izveidojušies Rīgas reģiona kodolā. Pierīgā, īpaši pie Rīgas tiešā tuvumā, notiek intensīva, vietām haotiska jaunu apdzīvotu vietu būvniecība, bieži bez atbilstošas sociālo pakalpojumu iestāžu un inženiertehniskās infrastruktūras tīklu un objektu izveides, ignorējot līdzsvarotas attīstības principu. Veidojas apdzīvotas vietas bez nodarbinātības iespējām, kas palielina svārstveida migrāciju, pastiprinās transporta plūsmas intensitāte, palielinās slodze un vides piesārņojums.

Tūrisma attīstības pamatnostādnes¹⁴ Stopiņu novads tiešā veidā netiek pieminēts. No Pierīgas dominējoši piesaukta Jūrmalas un piekrastes attīstība, Sigulda un Gaujas NP. Tomēr vairāki, tostarp Stopiņu novadā ietilpstošie, resursi izcelti kā stratēģiski nozīmīgi: plaši pieejami dabas dziednieciskie resursi – dūņas, minerālūdeņi, gara jūras piekraste ar smilšainu pludmali, meži, neskarta daba un pievilcīga ainava, kā arī augsta vides kvalitāte un ūdens resursu dažādība. Izcelta velotūrisma pieaugošā nozīme, izteiktā Rīgas dominance tūrisma eksporta tirgū. To

¹² Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam „Radošā Latvija”

¹³ Rīgas plānošanas reģiona attīstības stratēģija 2000 – 2020.gadam (2008).

¹⁴ Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam

var aktivizēt Latvijas tūrisma mārketinga stratēģijā¹⁵ noteiktā virziena „Rīga plus” pieejas veidā:

Latvijas tūrisma telpiskā piedāvājuma attīstības virzieni:

- 1) attīstīt piedāvājumu Rīgas apkārtnē un attiecīgā piedāvājuma kampaņas Rīgā vai pirms brauciena uz Rīgu, lai „īso ceļojumu” tūristi kļūtu par „pagarināta īsā ceļojuma” izmantotājiem, kas nozīmē, ka no esošā Latvijas pamata piedāvājuma ārvalstu tūristiem „Rīga” virzīties uz piedāvājumu „Rīga+”;
- 2) attīstīt kvalitatīvu Rīgas piedāvājumu un izmantot tās atpazīstamību, lai atkārtotu ceļojumu vai rekomendāciju rezultātā Rīgas apmeklētāji vēlāk kļūtu par „Rīgas+” vai Latvijas tūrisma produktu izmantotājiem;

Īpaši izcelta tūrisma pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību, aktīvu līdziesaisti pieredzējuma gūšanā, tematisku kompleksu piedāvājumu veidošanas aktualitāte un precīza mērķtirgu atlase. Kā prioritāri virzieni izcelti pasākumu organizēšana, kultūras tūrisms, piedzīvojumu un dabas tūrisms u.c. Mazāk akcentēta atpūta, brīvā laika pavadīšana un dzīves stilu ārpus mājām pavadošas darbības, kas var būt īsākas par tradicionālo tūrismu (kam jāietver nakšņošana), taču ir ļoti nozīmīgas konkrētajā situācijā. Latvijas tūrisma mārketinga sistēmā izveidots stabils saziņas tīkls ar galvenajiem mērķtirgiem ārvalstīs, kur ir viegli integrēt novada piedāvājumu, vietējā tirgus apguve lielā mērā ir pašu un partnernovadu saziņas mērķtiecības un veiksmes jautājums.

Aktualizējies **Daugavas lejteces** pudurošanās jautājums – mērķtiecīga iesaistīto pušu sadarbības tīklojuma tūrisma attīstībai nostiprināšana. Ar konkrētiem sadarbības soļiem jau apliecināta šāda vienota galamērķa piedalīšanās vairākos projektos, tostarp *Balttour* izstādē, tāpat apliecināta vietējo pašvaldību politiskā griba, 2014.gada 24.jūlijā sešām pašvaldībām parakstot līgumu par savstarpējo sadarbību tūrisma jomā¹⁶ un vēl pēc gada, organizējot kopīgu Daugavas lejteces tūrisma forumu¹⁷. Stopiņu novada dalība šajā iniciatīvā ir pamatota un atbalstāma turpmāk, vēl vairāk izmantojot ārējos resursus tūrisma attīstības veicināšanai novadā un stiprinot sadarbību konkurences apstākļos.

¹⁵ Latvijas tūrisma mārketinga stratēģija 2010. – 2015.gadam. Pieejama: http://www.tava.gov.lv/sites/tava.gov.lv/files/dokumenti/strategiskie-dokumenti/Latvijas-turisma-marketinga-strategija-2010_2015_update_082011.pdf

¹⁶ <http://www.vidzeme.com/lv/jaunumi-vta/sesas-pierigas-pasvaldibas-izveido-daugavas-lejteces-turisma-regionu.html>

¹⁷ <http://daugavasbalss.diena.lv/novadu-zinas/stiprinas-daugavas-lejteces-turismu-11871>

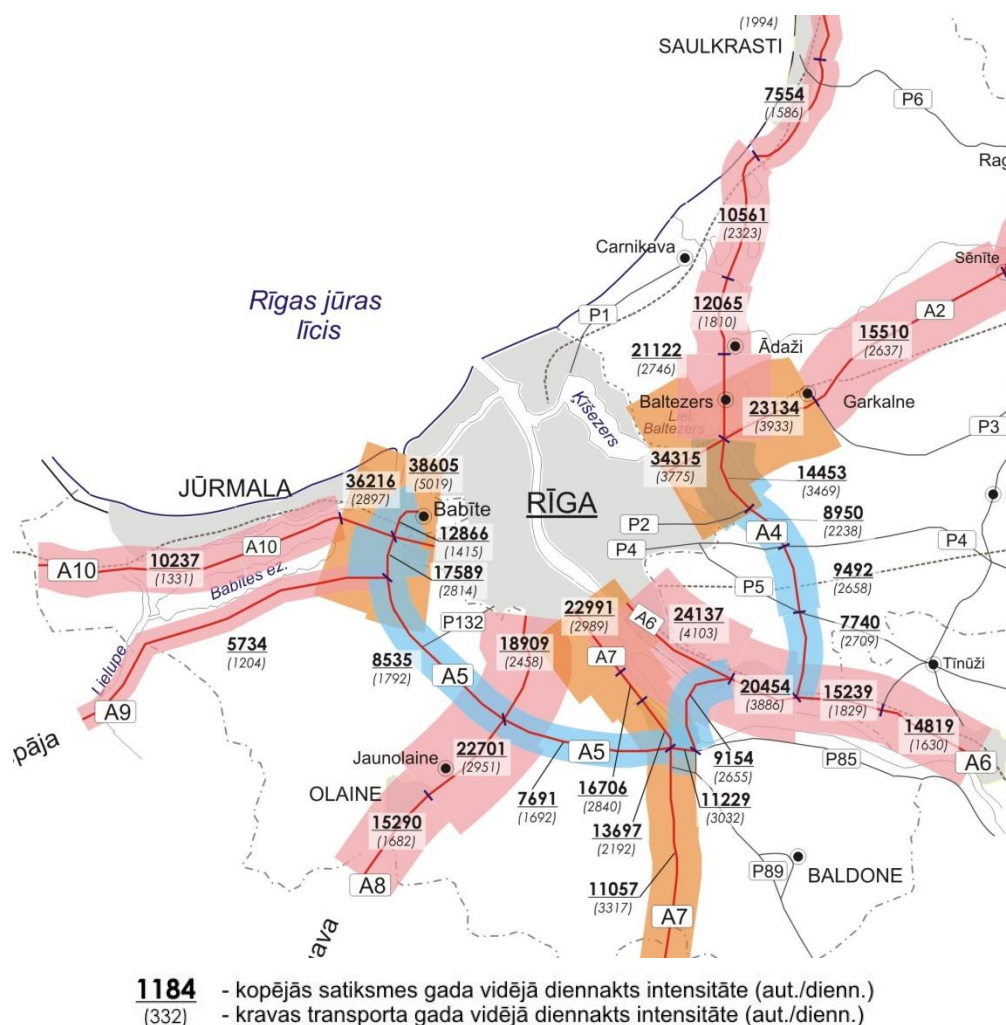
2. TŪRISMA UN REKREĀCIJAS ATTĪSTĪBAS ESOŠĀS SITUĀCIJAS ANALĪZE

2.1. TŪRISMA GALAMĒRĶA PIEKĻUVE, RESURSU UN PIEDĀVĀJUMA IZVĒRTĒJUMS

Šis nodaļas saturs organizēts no galamērķa tūrisma sistēmas loģikas, ko nosaka piekļuve, pievilcība tūrismam (esošās, bet tostarp par resursiem ar potenciālu uzskatāmās tūristu piesaistes) un labiekārtojums, sekundārie pakalpojumi, kas atbalsta tūrisma un rekreācijas norises.

Piekļuve

Stopiņu novada kā tūrisma un atpūtas galamērķa piekļuve ar automašīnu ir ļoti ērta: to šķērso vairāki nozīmīgi valsts galvenie autoceļi: Rīgas apvedceļš A4 (Baltezers – Saulkalne), kas ir daļa no populārā *ViA Baltica* tūrisma ceļa, reģionālās nozīmes autoceļi P2 (Juglas papīrfabrikas ciemats – Upesciems), P4 (Rīga – Ērgļi) un autoceļš P5 (Ulbroka – Ogre), kā arī vietējas nozīmes autoceļi V32 Dreiliņi – Acones stacija, V33 Saurieši – Salaspils, V34 Līči – Upeslejas, V35 Šķīrotava – Saurieši, V53 pievedceļš Rumbulas stacijai. Gar dienvidu robežu nozīmīgākais valsts nozīmes ceļš ir A6 (Rīga – Daugavpils). Stopiņu novada teritorijā perspektīvā paredzēts izbūvēt maģistrāles E22 ievadu Rīgā¹⁸.

¹⁸ Avots: <http://www.stopini.lv/public/30660.html>

4.attēls. *Vidējā diennakts satiksmes intensitāte uz galvenajiem Latvijas autoceļiem Rīgas apkārtnē 2014.gadā (Avots: Latvijas Valsts ceļi, 2015)*

Rīgas apvedceļa A4 posmā vidējā satiksmes intensitāte 2014.gadā (sk. 4.attēlu) svārstījās no 7740 līdz 11453 automašīnām diennaktīm, satiksmes intensitātes ziņā aktīvākajam posmam piekļaujoties valsts nozīmes autoceļam A2 (Rīga-Sigulda-Igaunijas robeža (Veclaicene)) Garkalnes novada un Baltezera apkārtnē. Autoceļa P2 vidējā diennakts satiksme mērāma 8950 automašīnās (no tām 2238 kravas automašīnas), savukārt autoceļa P5 satiksmes intensitāte ir viena no zemākajām Pierīgas reģionā – tā sasniedz 7740 automašīnas diennaktī (zemāka ir 2 posmiem uz valsts nozīmes autoceļiem A5 (apvedceļš Salaspils-Babīte) un A9 (Rīga (Skulte) – Liepāja). Dominējoši Stopiņu novadu šķērsojošos autoceļus izmanto vieglās automašīnas, taču arī kravas transporta īpatsvars kopējā satiksmes plūsmā ir liels - vidēji 28-35%. Lielāks kravas transporta īpatsvara pieaugums vērojams P5 ceļam, kurā iekļaujas kravas transports, kas šķērso Tīnūzus. Tas saistīts ar 2013.gadā pabeigto autoceļa E22 posmu Tīnūži-Koknese (P80), kura viena no funkcijām ir Rīgas-Daugavpils šosejas A6 un pilsētu daļēja atslogošana no tranzīta plūsmas. Ceļu seguma kvalitāte novada teritorijā ir apmierinoša, sliktāks ir pievedceļu tehniskais stāvoklis.

Starptautiskā lidosta „Rīga” ir galvenais Baltijas valstu gaisa satiksmes centrs, kas nodrošina regulāru pasažieru satiksmi – caur Rīgu tiek pārvadāti 46% Baltijas reģiona avio pasažieru¹⁹. 2014.gadā lidosta apkalpoja 4,8 miljonus pasažierus, kas ir par 0,4% ceļotāju vairāk nekā iepriekš²⁰. Lai arī attālums no Stopiņu novada robežas līdz lidostai ir ~20km un tas ir 30 min. brauciena attālumā ar automašīnu, tomēr attiecībā uz ienākošo tūrisma tas nerada lielas priekšrocības, jo ienākošā tūrisma plūsma ir dominējoši vērsta Rīgas centra virzienā un tālāk uz starptautiski pieprasītākām tūristu piesaistēm.

Rīgas brīvosta ir nozīmīgs galamērķis Baltijas jūras reģiona pasažieru satiksmes tīklā. No 2006.gada 6.aprīļa AS „Tallink” nodrošina regulārus pasažieru pārvadājumus maršrutā Rīga – Stokholma. Pēdējos gados Rīgas brīvēstā katru gadu no maija līdz oktobrim tiek uzņemti vairāk par 60 kruīza kuģiem²¹. Lai arī no Stopiņu novada robežas līdz pasažieru terminālim Eksporta ielā ir tikai 14,5km, šim apstāklim ir pakārtota loma Stopiņu novada ienākošās tūrisma plūsmas noteikšanā, jo novads nav iekļauts kruīzu kuģu pasažieru īso ekskursiju programmās, līdzīgi arī ar prāmja pasažieriem.

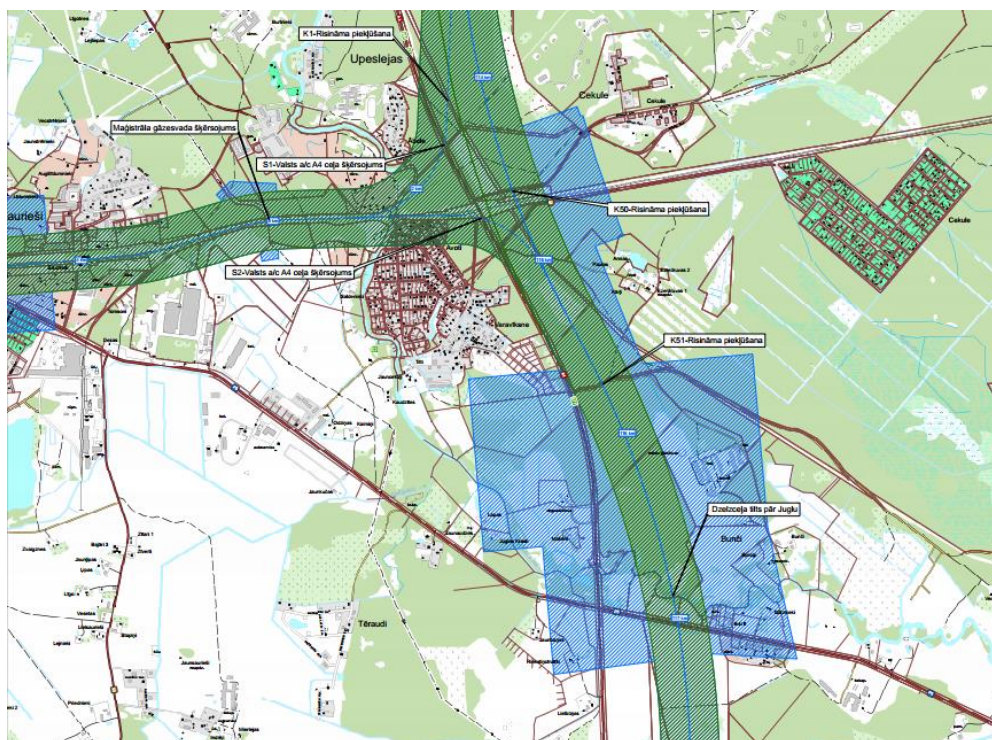
Dzelzceļam ir lielāka nozīme Stopiņu novada piekļuves veicināšanā. Rumbulas stacija ir nozīmīgākā, izmantojot AS „Pasažieru vilciens” dzelzceļu līniju maršrutus Rīga-Ogre, Rīga-Lielvārde un Rīga-Aizkraukle, kas perspektīvā rekreācijas nolūkos varētu būt saistoša, kombinējot tālāko nokļūvi novadā pa veloceļiem. 2009.gadā slēdza dzelzceļa līniju Rīga—Ērgļi, kas šķērsoja Stopiņu novadu. Līnija saglabājusies posmā no stacijas Jāņavārti Rīgā līdz Sauriešiem kā Šķirotavas stacijas pievedceļš. Cekules bijušās dzelzceļa stacijas apkārtnes attīstība un dzelzceļa līnija Sauriešu virzienā potenciāli varētu saistīties ar *Rail Baltica* ātrgaitas vilciena trases izbūvi, kas šajā posmā tiek apspriesta kā A alternatīva (sk. 5.attēlu). Šī starptautiskā projekta ietekme uz tūrisma un rekreācijas veicināšanu Stopiņu novadā vēl jāanalizē padziļināti un būs atkarīga no kopējās satiksmes organizēšanas un piešķirtās lomas Cekules stacijai. Atbilstoši projekta iecerei un

¹⁹ Avots: <http://www.riga-airport.com/lv/main/zinas/aktuali/pern-pieaudzis-lidostas-riga-apkalpoto-pasazieru-skaitis>

²⁰ Avots: <http://www.riga-airport.com/lv/main/zinas/aktuali/pern-pieaudzis-lidostas-riga-apkalpoto-pasazieru-skaitis>

²¹ Avots: <http://www.rop.lv/lv/pramji-un-kruizi/kruizs/statistika.html>

ekonomiskajiem aprēķiniem, 2030. gadā šajā līnijas posmā plānots pārvadāt ~5 miljonus pasažieru.

5.attēls. Dzelzceļa infrastruktūras līnija Rail Baltica – A alternatīva ar Cekules dzelzceļa stacijas iesaisti²²

Cits sabiedriskais transports – **autobusu maršrutu tīkls** ir organizēts, lai sasniegtu Rīgu, arī Ogrī, Salaspili un Ropažus. No pilsētas centra Dreiliņi sasniedzami ar 6. un 51. autobusu un 214. mikroautobusu, Ulbroka – ar 51. autobusu. Vairāki autobusu maršruti savieno novada ciemus ar novada administratīvo centru Ulbroku, kā arī ar Rīgu, Salaspili un Ropažiem, taču savstarpējā savietojamība starp ciemiem, kas neskar Rīgas virziena ceļus ir apgrūtināta – īpaši starp Rumbulu un Upeskalniem.

Velotransports būtu viens no ērtākajiem veidiem brīvā laika organizēšanai un rekreācijas potenciāla izmantošanai ar salīdzinoši lielo dabas pamatnes platību novadā, ainavisku pārvietošanās iespēju. Latvijas aktuālajā velo kartē velokarte.divritenis.lv, kas darbojas kā interaktīva platforma ar iespēju izvēlēties sistēmā ievadītos veloceliņus, velo joslas, tūrisma maršrutus un sporta maršrutus, Rīgā un Pierīgas reģionā Stopiņu novadam uzrādīti tikai *Baltic Chain Tour 2012 LV* sporta maršruts un *Rīgas velomaratona* posms. Tuvākie Rīgas velo maršruti ved no Juglas dzelzceļa stacijas caur Juglas mežu, gar Juglas ezeru (maršruta kopgarums: 15,37 km)²³, apkārt Šmerļa mežam (maršruta kopgarums: 5.87 km²⁴). Līdz šim Stopiņu novada velotūrisma potenciāls nav mērķtiecīgi izmantots, jo jau šobrīd pastāv funkcionāli maršruti, kas te nav iekļauti (sk. 6.attēlu).

Veloceliņš, kas pa Juglas ielu savieno Brīvības gatvi ar Augusta Deglava ielu (veloceliņa kopgarums: 5,5 km²⁵) ir nozīmīgākais, lai veidotu Stopiņu novada savienojumu ar Pļavnieku, Dreiliņu un Juglas apkaimēm Rīgā, jo šis veloceliņš

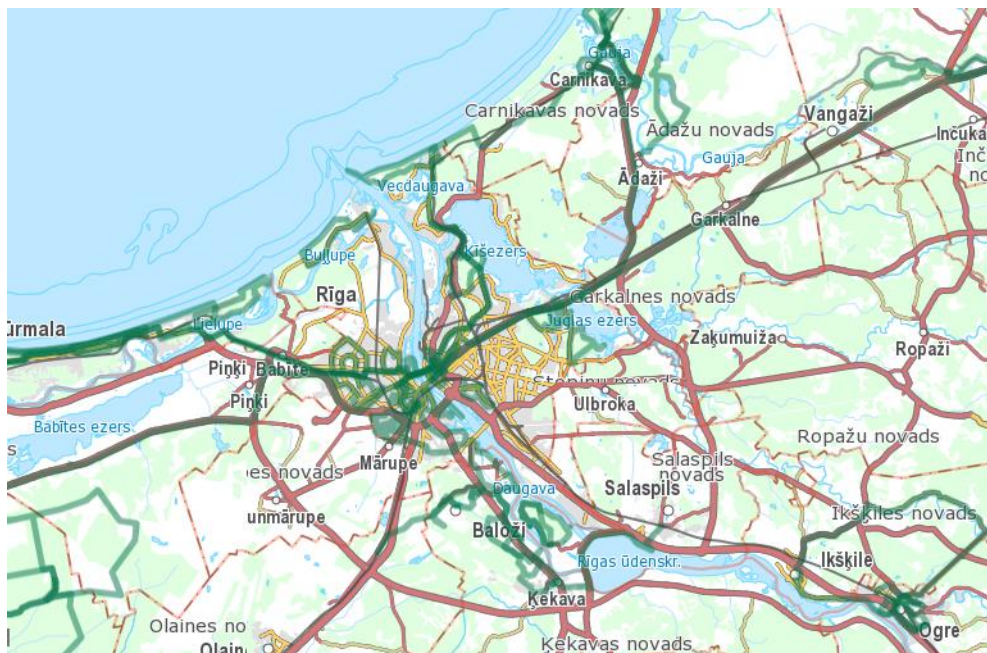
²² http://railbaltica.info/wp-content/uploads/2014/11/08_Trase_Ropa%C5%BEu-Stopi%C5%86u-Salaspils-novads.pdf

²³ Avots: <http://velokarte.divritenis.lv/#/id/303>

²⁴ Avots: <http://velokarte.divritenis.lv/#/id/304>

²⁵ Avots: <http://velokarte.divritenis.lv/#/id/209>

piekļaujas satiksmes aplim Ulbrokas virzienā (sk. 7.attēlu). Perspektīvā Stopiņu novada savienošanai ar Rīgas centru, izmantojot velo transportu, būtu apsverama veloceliņu attīstība virzienā no Dreiliņiem uz Ulbroku, savienojums ar Juglas mežu, Sauriešiem un pārējiem ciemiem, pagarinot esošos maršrutus vai izstrādājot jaunu veloceliņu projektus, veidojot savstarpēji savienotu tīklu pēc tā sauktās „krustpunktu sistēmas”.

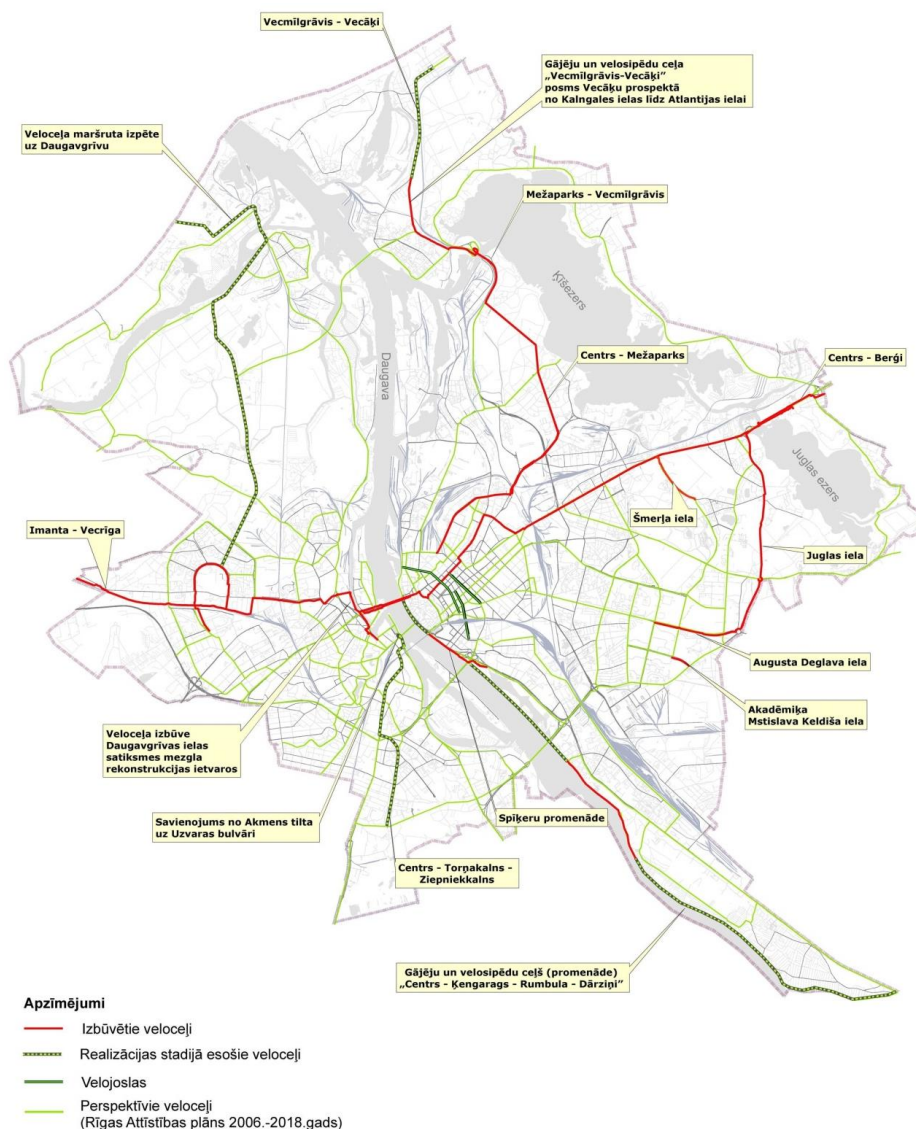
6.attēls. Latvijas velo kartē atzīmētie velo maršruti Rīgā un Pierīgā (Avots: Latvijas velo karte 2015)

Potenciāls ir vienota dzelzceļa un velo transporta tīkla savienošanai, īstenojot zaļās infrastruktūras attīstības pieeju. Tas dotu iespēju paralēli attīstīt arī citu nemotorizēto pārvietošanās līdzekļu aktīvāku izmantošanu. Vienotā veloceliņu tīklā īstenojams Daugavas lejteces virziens, kur jau šobrīd Salaspils, Ikšķiles un Ogres novados ir posmi, kas būtu savstarpēji savienojami ar pieslēgumiem Rīgā un dzelzceļa stacijās.

7.attēls. Latvijas velo kartē atzīmētie veloceliņi Rīgā un Pierīgā (Avots: Latvijas velo karte 2015)

Rīgā šobrīd izbūvēti vairāki veloceliņi, kas savieno centru ar Mežaparku, Bergiem, Vecmīlgrāvi un citiem pilsētas rajoniem. No 2008. līdz 2010.gadam ielu izbūves un rekonstrukcijas laikā izbūvēti atsevišķi veloceliņu posmi, kurus, realizējot nākotnē paredzētos projektus, ir plānots iekļaut maģistrālajos veloceliņos. Viens no šādiem posmiem šobrīd savieno Juglas ielu ar Augusta Deglava ielu, šķērsojot arī Dreiliņu teritoriju. Minētais posms Juglas ielas un Brīvības ielas krustpunktā piekļaujas 14 km garajam veloceliņam „Centrs-Berģi”, kas savieno Rīgas centru ar Teiku, Šmerli, Juglu un Bergiem un ir Eiropas nozīmes veloceliņu tīkla maršruta “EuroVelo10” posms Rīgas pilsētas teritorijā²⁶. Rīgas attīstības plāna 2006.-2018.gadam ietvaros plānots attīstīt esošo veloceliņu tīklojumu un izbūvēt papildus veloceliņus (sk. 8.attēlu). Viens no plānotajiem projektiem tieši attiecas arī uz Stopiņu novada teritoriju – plānots izveidot gājēju un velosipēdu ceļu (promenādi), kas vienos centru ar Ķengaragu, Rumbulu un Dārziņiem. Veloceliņš “Centrs – Dārziņi” paredz veidot vienreizēju atpūtas un sporta, kā arī ikdienas braucieniem paredzētu veloceliņa trasi gar Daugavas krastmalu. Veloceliņa maršruts sāksies 11. novembra krastmalā pie Vanšu tilta un gar Daugavas krastmalu vedīs caur Ķengaragu, tālāk līdz Rumbulai, un noslēgsies pie Dārziņiem. Veloceliņa kopējās trases garums plānots 17,5 kilometri⁷.

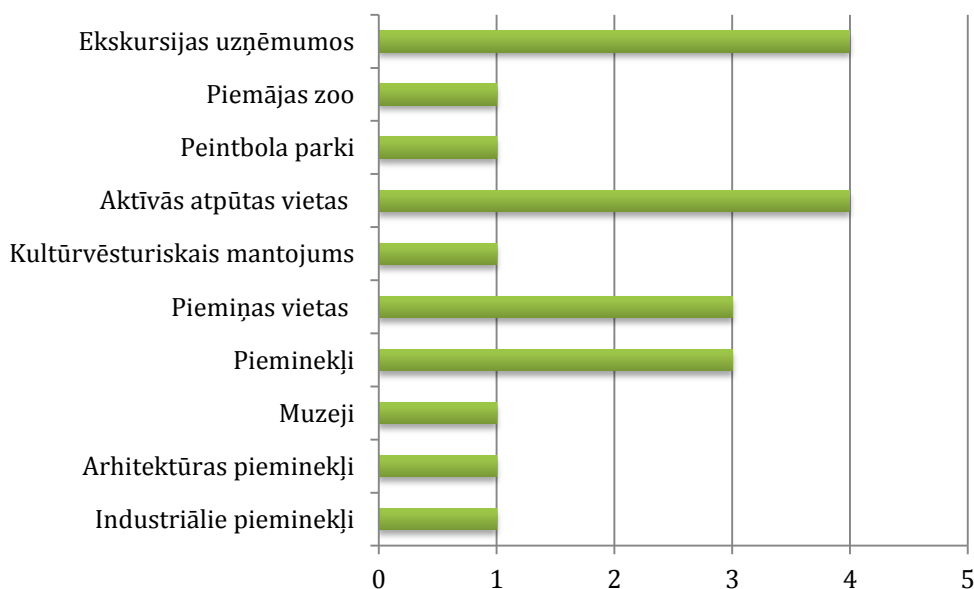

8.attēls. Esošie un perspektīvie veloceliņi Rīgā (Avots: Rīgas domes Satiksmes departaments, 2015)

²⁶ Avots: <http://bicycle.lv/?p=4266>

Primārās tūristu piesaistes

Stopiņu novada primāro tūristu piesaistu kopējais skaits tradicionālā izpratnē nav liels, ja salīdzina ar Rīgu, citiem populāriem tūrisma galamērķiem – pamatā to veido pieminekļi (atsevišķi izdalot valsts un vietējas nozīmes industriālos un arhitektūras pieminekļus), piemiņas vietas, aktīvās atpūtas vietas, apskates saimniecības, muzeji un uzņēmumi, kas interesentiem piedāvā ekskursijas. Stopiņu novada tūrisma piedāvājumā²⁷ norādītas 20 dažādas apmeklētāju piesaistes (sk. 9.attēlu) un atsevišķi – reģionālas vai starptautiskas nozīmes pasākumi.

9.attēls. Stopiņu novada šobrīd izcelto primāro tūrisma piesaistu tematiskais sadalījums

Novadā 2014.gada sezonā darbojas četras aktīvās atpūtas vietas un pakalpojumu sniedzēji un trīs no tiem saistīti ar ūdens aktīvās atpūtas organizēšanu, piemēram, uzņēmums Kajaks.lv piedāvā laivošanu Mazajā Juglā, cita veida piedāvājums ir aktivitāšu-veselības trase pie Ulbrokas ezera. Vairāki uzņēmumi (SIA „Sakret”, „Knauf”, AS „Antalis”, ZS „Kulpi, un Piensaimnieku laboratorija) piedāvā ekskursijas. 2014.gada vasarā novada tīmekļa vietnē pieejamajā sarakstā minēts arī uzņēmums „Volvo Truck Latvia”, taču uzņēmuma vadība bija svārstīga šāda piedāvājuma attīstīšanā. No uzņēmumu pozīcijām apmeklējumi ražotnēs vistiešākā mērā būtu saistāmi ar saražotās produkcijas mārketingu un uzņēmuma zīmolvēstību – būtiski ekskursijas piedāvājumu vērst uz sev primārajām mērķgrupām. Spilgts piemērs novadā ir uzņēmums „Getliņi Eko”, kas īsteno ekskursijas, apvienojot tās ar daļu no savas misijas par vides izglītošanu un izpratni par atkritumu šķirošanu, apsaimniekošanu. Vienlaicīgi tiek veicināta audzēto tomātu pārdošana. Virtuāla ekskursija iespējama uzņēmuma tīmekļa vietnē (sk. 10.attēlu)²⁸. Uzņēmuma paustās vērtības ir saskaņā ar novada iedzīvotāju prasīgumu par dzīves kvalitāti un atbildību par tīru apkārtējo vidi. Getliņu atkritumu poligons vienlaicīgi ir nozīmīga vieta nišas tūrisma veida attīstībai: putnu vērošanai – labākā retu kaiju sugu novērošanas iespēja Latvijā un

²⁷ Stopiņu novada tīmekļa vietnes Tūrisma informācijas sadaļa 2014.gada augustā:
<http://www.stopini.lv/public/35965.html>

²⁸ Getliņi eko tīmekļa vietne: <http://www.getlini.lv/lv/index-old.html>.

arī ar starptautisku nozīmi²⁹, kas saskaņojams ar primāro vietas izmantošanas funkciju.

Getliņi EKO ir augsti tehnoloģisks un videi draudzīgs atkritumu ekoloģiskas apsaimniekošanas uzņēmums. Mēs rādām priekšzīmi ekoloģiskas atjaunojamās enerģijas ražošanā, vides apsaimniekošanā un kvalitātes uzlabošanā.

*Mēs palīdzēsīm jums
kļūt eko-loģiskākiem!*

10.attēls. Virtuālās ekskursijas piedāvājums Getliņi EKO uzņēmuma tīmekļa vietnē, taču ik gadu uzņēmumu klātienē apmeklē ~2000 apmeklētāju³⁰

Statiskie objekti – īpaši pieminekļi un piemiņas vietas ar vietēju nozīmi, paši par sevi vāji darbojas ceļotāju piesaistē. Resursu ziņā nozīmīgāks instruments ir publiskie pasākumi. No analizētajiem 282. Publiskajiem pasākumiem³¹, kas norisinājušies Stopiņu novadā laika posmā no 2011.gada marta līdz 2015.gada martam, 219 bijuši saistīti ar kultūru (koncerti, izrādes, izstādes, balles, piemiņas pasākumi u.c.), 63 ar sportu (handbols, florbols, arī basketbola vai peldēšanas sacīkstes u.c.). Daži no tiem ar starptautisku nozīmi. Vairāki – ar iespēju piesaistīt apmeklētāju no Rīgas un citām tuvākajām apkaimēm blakus novados (sk. 11.attēlu). Ulbrokas kultūras namā norisinājusies trešā daļa no visiem pasākumiem, Ulbrokas sporta kompleksā – 20%, Līgo parkā – 17%, bet pārējās pasākumu norises vietās – 1-2 nozīmīgāki pasākumi gadā.

²⁹ Putni.lv tīmekļa vietnes sadaļa „Kur novērot putnus Latvijā”

<http://www.ornitofaunistika.com/kur/doledarzini.htm>

³⁰ <https://www.riga.lv/NR/exeres/D09C513F-7FCD-442B-8DC8-926DD5F2886E.htm?WBCMODE=PresentationUnpublished>

³¹ <http://www.stopini.lv/public/31157.html>

11.attēls. *Ligo parks (afiša 2013.gada vasaras festivālam) – populārākā brīvdabas pasākumu norises vieta Stopiņu novadā*

Nozīmīga tūrisma piesaiste rekreatīviem nolūkiem ir dabas pamatnes resursi – publiskie ūdeņi un to krasti (sk. 12.attēlu): Ulbrokas ūdenskrātuve (dzirnavu ezers), kuru karstās vasarās kopumā apmeklē ~500 atpūtnieku dienā (liela daļa ierodas no tuvākajiem Rīgas mikrorajoniem ar sabiedrisko transportu)³². Ezera vidējais dziļums ir 0,8 metri, bet maksimālais dziļums - 3.0 metri³³, būtiski uzturēt infrastruktūras labiekārtojumu un rosināt papildu maksas pakalpojumu pieprasījumu. Sauriešu ūdenskrātuve ir plašāka, taču grūtāk piekļūstama, arī nedrošāka no peldēšanas viedokļa, bez īpaša labiekārtojuma. Vienlaicīgi dažādās ūdenskrātuves vietās uzturas vairāki desmiti atpūtnieku – divu uzskaišu laikā saulainā karstā dienā 2014.gada augustā vienlaicīgi esošo atpūtnieku skaits nepārsniedza simts (sk. 13.attēlu). Kārtību šobrīd nosaka Stopiņu novada domes apstiprinātie saistošie noteikumi Nr.06/09³⁴. Nākotnē šai vietai ir lielāks potenciāls, kas būtu saistāma ar labiekārtojumu un drošības standartu paaugstināšanu, precīzu dažādu aktivitāšu zonējumu, kas tuvinātos Zilā karoga iekšzemes peldvietas standartiem³⁵ - sk. 8.nodaļu. Nozīmīga publiska pieeja pie ūdens ir arī pie Mazās Juglas tās lejtecē.

³² Dati no veiktajām uzskaitēm šī tematiskā plānojuma izstrādes gaitā

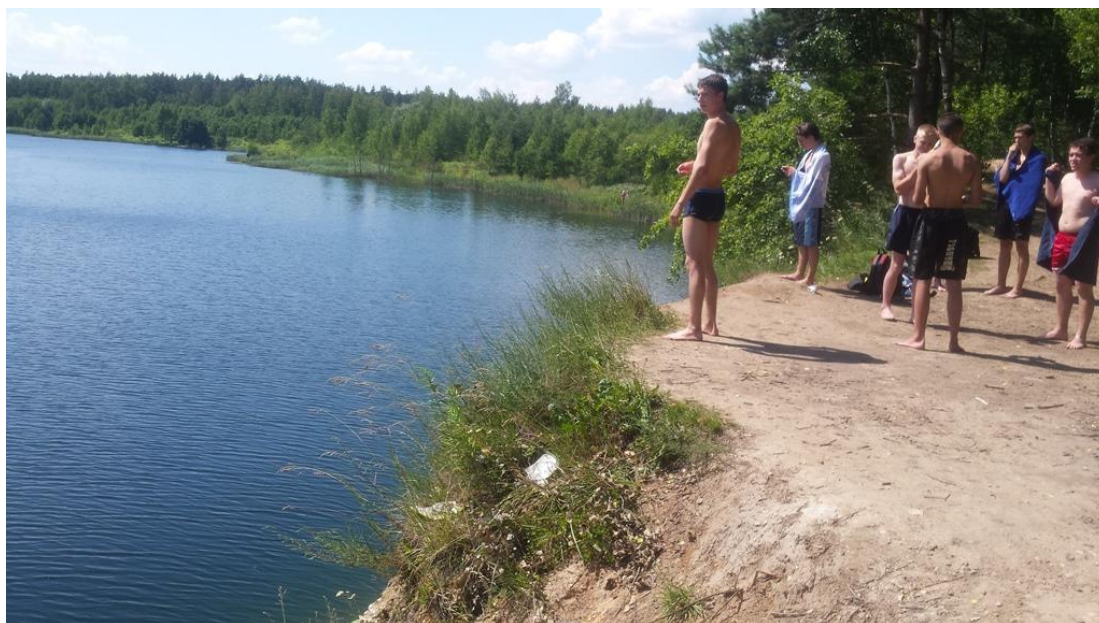
³³ <http://www.ezeri.lv/database/2318/>

³⁴

http://www.stopini.lv/upload_file/SAISTOSIE%20NOTEIKUMI/Noteikumu%20projekti/2014/SAIST_NOT_PROJEKTS_grozijumi%20par%20publiskajiem%20udeniem_032014.pdf

³⁵ <http://www.videsfonds.lv/lv/zilais-karogs>

12.attēls. Ulbrokas dzirnavu ezerā 2014.gada 9.jūlija pēcpusdienā vienlaicīgi uzskaitīti 270 atpūtnieki

13.attēls. Sauriešu ūdenskrātuve kā potenciāli attīstāma rekreācijas zona, kurai nākotnē izvirzāmas lielākas drošības, vides un infrastruktūras kvalitātes prasības, kas atbilst iekšzemes peldvietu Zilā karoga iegūšanas kritēriju 1.līmenim (sk. 8 nodaļu)

Būtisks resurss rekreācijai ir mežs: skriešanai, sēņošanai un ogošanai (tam vairāk piemēroti ir no Rīgas attālākie meži, tostarp kaimiņu novados), orientēšanās sacensībām^{36, 37}, suņu pastaigām u.c. Īpaši izceļama Līgo parka rekreatīvā nozīme, ne tikai pasākumu norises laikā – 10ha platībā labiekārtotais parks īpaši piemērots pastaigām, citām āra nodarbēm. Novadā ir vairāki potenciāli resursi, kas varētu būt apmeklētājus piesaistoši (piemēram, privāta dažādu suvenīr-varžu kolekcija Ulbrokā, ievērojamu personu dzīves vietas u.c.), taču to piekļuve sabiedrībai un iesaiste tūrismā risināma saudzīgi, respektējot indivīdu privāto telpu un ņemot vērā Tūrisma attīstības pamatnostādnes³⁸ definētos jaunu tūrisma produktu izveides nosacījumus.

Atsevišķi akcentējams **ainavu potenciāls**, kas saistās ar kāpu reljefu, daļēji fragmentētām mežu ainavām, Mazās Juglas lejtecē palieņu pļavām un senās dzīvojamās apbūves mijiedarbību ar jaunajiem apbūves kvartāliem. Īpaši tas vērtējams *Rail Baltic* transporta koridora aktualitātes kontekstā. Kā nozīmīga dabas pamatnes sastāvdaļa, tas iesaistāms ar ilgtspējīgas plānošanas pieejām brīvā laika infrastruktūras veidošanai. Jebkura āra vides brīvā laika nodarbe ainaviskā un labi sakoptā vidē rada papildu pievienoto estētisko vērtību pamatdarbībai, palīdz veidot ciešāku saikni ar konkrēto vietu un veicamo darbību – paceļ tās nozīmi simboliskā līmenī. Šāda ilgstošāka darbība veicina lojalitāti, reizē iesaistīto pušu nevienaldzīgu attieksmi vides risku krīzes situācijās, paaugstina sociālo atbildību un kontroli. Ainaviskums pastiprina vietas pievilcību, tāpēc dabisko ainavu pamatnes un seno kultūrvēsturisko māju vietas būtu saudzējamas arī no šāda aspekta – taču kā saudzīgi darbināmas, nevis iekonservējamas un tādēļ laika gaitā mainīgas ainavas.

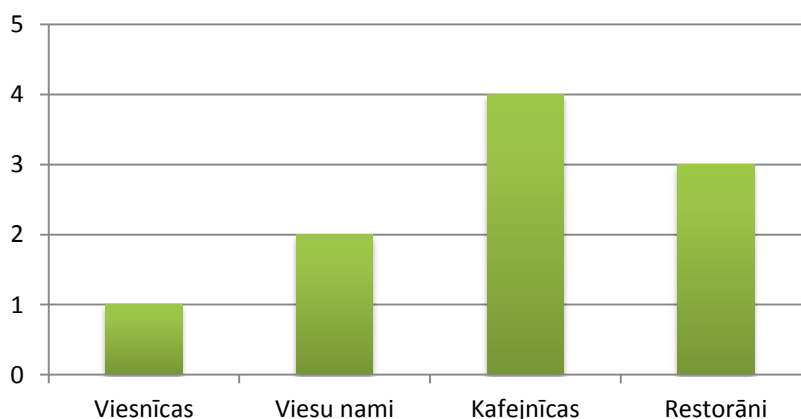
³⁶ <http://www.magnets.lv/?p=macs&fid=1134>

³⁷ <http://www.magnets.lv/?p=macs&fid=1137>

³⁸ Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādnes 2014.–2020.gadam.

Sekundārās tūristu piesaistes un tūrisma atbalsta pakalpojumi

Sekundāro tūrisma pakalpojumu klāstu (sk.14.attēlu) Stopiņu novadā tiešā veidā veido desmit uzņēmumi – šeit darbojas viesnīca *Hotel Visdari****, 2 viesu nami, no kuriem viens (viesu nams „Madaras”) kā atsevišķu pakalpojumu piedāvā pirti (kas ir maz salīdzinot ar situāciju pierīgā kopumā – sk.15.attēlu). Novadā darbojas 7 sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumi, no tiem 3 kafejnīcas un 4 restorāni. To piedāvājumā lielākoties ir citvalstu virtuve (amerikāņu, armēņu, azerbaidžāņu u.c.). Vienlaicīgi tūristu mītņu populārākajā rezervēšanas sistēmā Booking.com parādās arī vairāki privāti izmitināšanas piedāvājumi, kas nav iekļauti pašvaldības organizētajā tūrisma informācijas piedāvājumā (piemēram, *Rest House Dreiliņos*, 2,6 km no Ulbrokas vai *Homestay in Dreilini* – 3km no Ulbrokas³⁹ u.c.)

14.attēls. Sekundāro tūrisma pakalpojumu sadalījums Stopiņu novadā

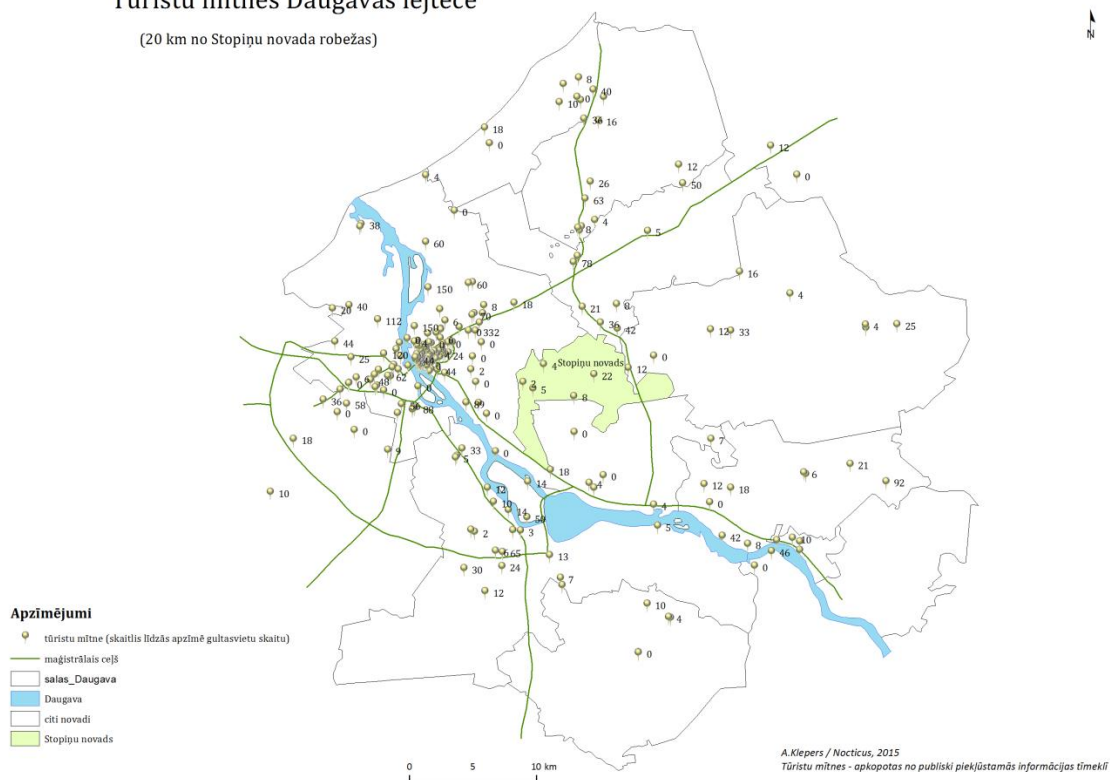
Stopiņu novada tūrisma un rekreācijas tematiskā plānojuma izstrādes ietvaros padziļinātai tūrisma piedāvājuma un pieprasījuma SIA „Nocticus” veica Stopiņu novada tūrisma pakalpojumu sniedzēju daļēji strukturētās intervijas, kurās piedalījās pieci naktsmītņu un ēdināšanas uzņēmumu pārstāvji un viena tūrisma objekta pārstāvis:

- kafejnīca „Jānītis – amerikāņu pica”
- restorāns „Baku”
- viesu māja „Madaras”
- restorāns „Azerbaidžāna”
- kafejnīca un autoserviss netālu no Ulbrokas vidusskolas
- piemājas mini zoo „Brieži”.

³⁹ <http://www.booking.com/>

Tūristu mītnes Daugavas lejtecē

(20 km no Stopiņu novada robežas)

15.attēls. Tūristu mītnes un to kapacitāte Stopiņu novadā un Daugavas lejtecē un Pierīgā, plašāk

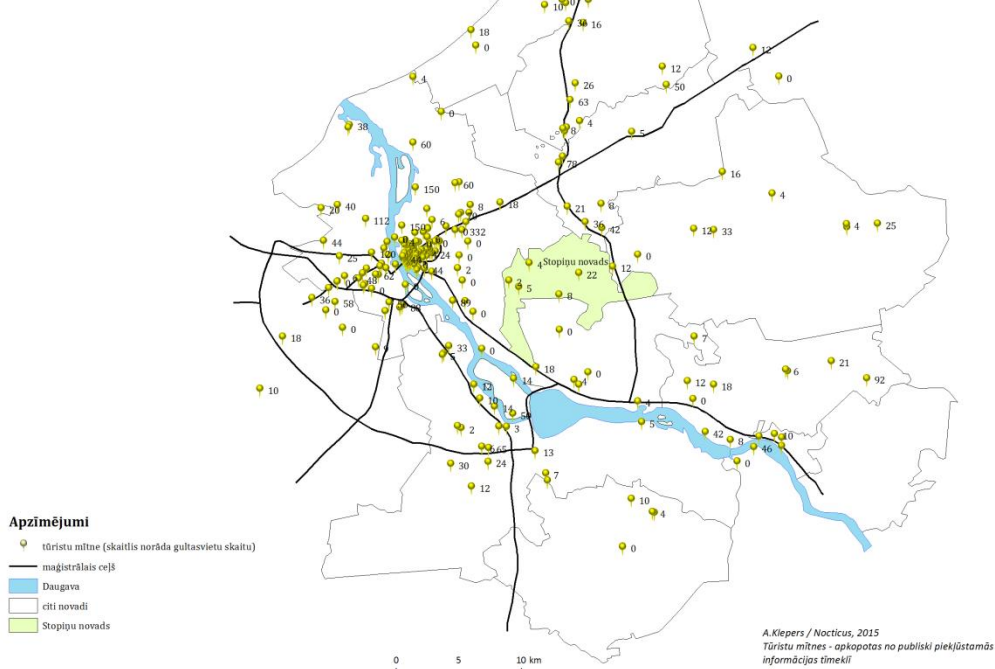
Vecākais no minētajiem uzņēmumiem ir viesu māja „Madaras”, kas sākusi darboties 1983.gadā kā saimniecības „Ulbrokas” somu pirts un 1992.gadā pārtapusi par viesu māju. 1991.gadā dibināta kafejnīca „Jānītis – amerikāņu pica”, kas pašreizējā atrašanās vietā Dreiliņos darbojas kopš 2005.gada. Visi pārējie uzņēmumi ir krietni jaunāki un lielākoties dibināti 2010.gadā (restorāns „Azerbaidžāna”) vai 2013.gadā un darbojas vien 2-3 sezonas.

Motivācija izvēlēties Stopiņu novadu kā uzņēmumu atrašanās un darbības vietu uzņēmējiem ir dažāda. Lai arī vairākos gadījumos konkrēts iemesls netiek nosaukts, uzņēmēji Stopiņu novadu raksturo kā ekoloģiski tīru un klusu rajonu, telpu nomas izmaksas ir lētākas nekā turpat blakus esošajā Rīgā. Piemājas mini zoo „Brieži” gadījumā tā sākotnēji pat nav bijusi biznesa ideja, vien aizraušanās – bērnu mīldzīvnieku izrādīšana citiem cilvēkiem ir bijis smags solis, jo cilvēku attieksme mēdz būt dažāda.

Ēdināšanas uzņēmumu skaits Stopiņu novadā ir gandrīz 2 reizes lielāks nekā naktsmītnu skaits. Stopiņu novada uzņēmēji uzskata, ka vietējā konkurence nepastāv – katram no ēdināšanas uzņēmumiem ir sava specifika, sava kvalitāte un piedāvājums, līdz ar to arī savs individuālais klientu loks. Ulbrokā ir tikai viena kafejnīca, kas ir atvērta arī sestdienās un kuras darba laiks ir līdz plkst. 19:00, līdzīga piedāvājuma kafejnīcas strādā līdz plkst. 17:00. Nakšņošanas sektorā konkurence ir vāja, jo arī piedāvājums ir ļoti mazs, ceļotājiem nav daudz izvēles iespēju nakšņošanai. Latvijas mērogā, īpaši Pierīgā kopumā (sk. 16.attēlu – par izmitināšanas vietu kapacitāti un konkurences telpisko izvietojumu) konkurence ir liela – jebkurš līdzīga profila uzņēmums ir konkurents tad, ja viena no galvenajām mērķauditorijām ir caurbraucēji – restorāni papildus piesaista apmeklētājus ar īpašiem dizaina risinājumiem. Kā galvenie konkurenti galamērķu mērogā tiek minēta visa Pierīga, Sigulda un Rundāle.

Tūristu mītnes un sabiedriskās ēdināšanas vietas Stopiņu novadā un Daugavas lejtecē

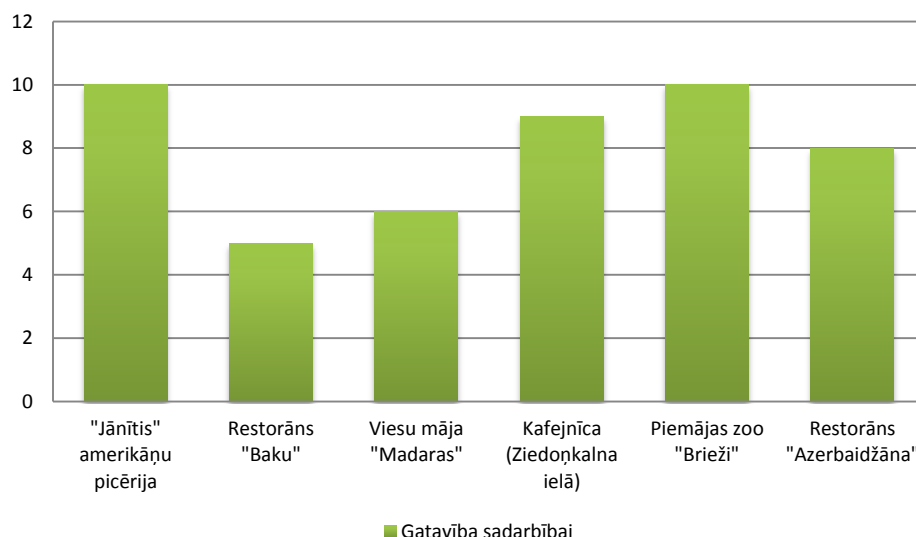
(20 km no Stopiņu novada robežas)

16.attēls. Tūristu mītnu un sabiedriskās ēdināšanas sektora telpiskais izvietojums Stopiņu novadā un 20 km apkārtnē

Vietējie uzņēmumi reti iesaka kādu citu no novada uzņēmumiem saviem klientiem. Tas saistīts gan ar to, ka viņu pašu skatījumā trūkst daudzveidīga piedāvājumu un klienti drīzāk dosies uz Rīgu, gan ar to, ka aptaujāto uzņēmumu vidū ir vairāki ēdināšanas uzņēmumi – klienti jautā maz par citiem uzņēmumiem, primāri interesē izvēlēta uzņēmuma piedāvājums. No tūrisma objektiem visvairāk tiek ieteikts Līgo parks.

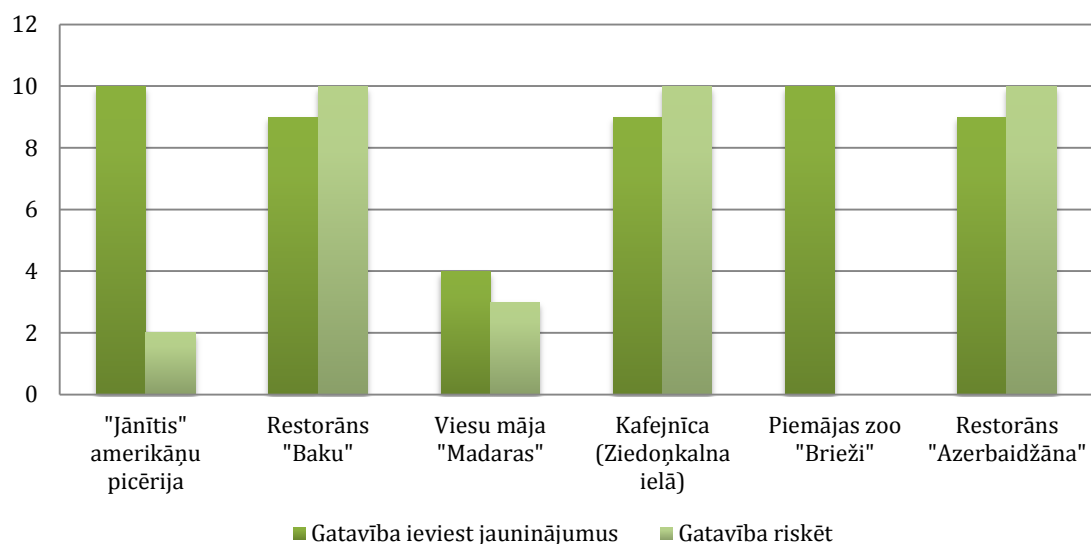
Vietējo uzņēmumu gatavību ciešākai sadarbībai nākotnē var vērtēt pozitīvi (4 no 6 uzņēmējiem to vērtē 8-10 balļu līmenī – sk.17.attēlu), daži uzņēmēji atzīst, ka šobrīd ne ar vienu nesadarbojas un strādā vairāk paši par sevi. Tas saistīts ar salīdzinoši jaunu vietu tirgū, uzņēmumu specifisko piedāvājumu un atšķirīgām mērķauditorijām. Ir uzņēmumi, kas gatavi izrādīt iniciatīvu sadarboties un šis piedāvājums vairāk vērsts tieši uz sadarbību ar vietējiem piegādātājiem. Uzņēmumi ir gatavi partnerībai uz konkrētu priekšlikumu bāzes, tomēr attiecībā uz savu ideju un iniciatīvas izrādīšanu ir kūtāki. Piemājas mini zoo „Brieži” kā veiksmīgu sadarbības partneri izplatīšanai uzskata kolektīvās iepirkšanās portālus – tur ieliktajiem piedāvājumiem ir pieprasījums un klienti bieži ierodas izmantot iegādātos atlaižu kuponus. Daudzos gadījumos sadarbība ir bez materiāla labuma, tā ir dališanās ar savu pieredzi, konsultāciju sniegšana tiem, kas ar līdzīgu jomu sākuši nodarboties nesen.

17.attēls. *Stopiņu novada tūrisma pakalpojumu sniedzēju gatavība sadarbīties ar citiem novada uzņēmējiem*

Kā galvenos kavēkļus sadarbības veicināšanai Stopiņu novada uzņēmēji min jau iepriekš minēto pašiniciatīvas trūkumu, gaidot piedāvājums un idejas no citiem. Uzņēmumiem trūkst kapacitātes, ja tiktu veidoti jauni sadarbības projekti. Mērķtiecīgu sadarbību kavē tas, ka vairāki no uzņēmējiem nav vietējie vai citas kultūras, novadā ir ienākuši nesen – savstarpējie kontakti veidojas lēnāk. Attīstībai un sadarbībai ienākošā tūrismā traucē vīzu sistēma, kas ierobežo tirgus lielumu un klientu loku (sevišķi azerbaidžāņu un armēņu restorāniem, kas vairāk uzņem viesus no Krievijas un citās valstīm). Sadarbības veicināšanai uzņēmējuprāt būtu nepieciešama lielāka iniciatīva no Stopiņu novada domes puses – lai arī uzņēmuma atrašanās vietas izvēlē viens no galvenajiem kritērijiem bija zemā telpu nomas maksa, uzņēmēji saskaras ar citas veida problēmu – esošās telpas ir grūti paplašināt, jo zemes nomas cenas esot augstas un būvvaldes noteikumi ir ļoti stingri.

Stopiņu novada tūrisma pakalpojumu sniedzēju gatavība perspektīvā ieviest jauninājumus un gatavība riskēt bieži ir vērtēta līdzvērtīgi – jo gatavāks uzņēmums ir riskēt, jo augstāks ir arī gatavības līmenis ieviest jauninājumus (sk. 18.attēlu). Uzņēmēji atzīst, ka liels risks ir bijusi jau paša uzņēmuma atvēršana un darbības uzsākšana, apzinoties, ka pakalpojumu izmantotāji lielākoties būs vietējie vai caurbraucēji – ja uzskatītu, ka risks neattaisnosies, tad darbību nemaz neuzsāktu. Uzņēmēji ir pilnīgi pārliecināti, ka jauninājumi ir nepieciešami un ir jāattīstās, tomēr būtisks šā brīža kavēklis ir finansiālo iespēju trūkums.

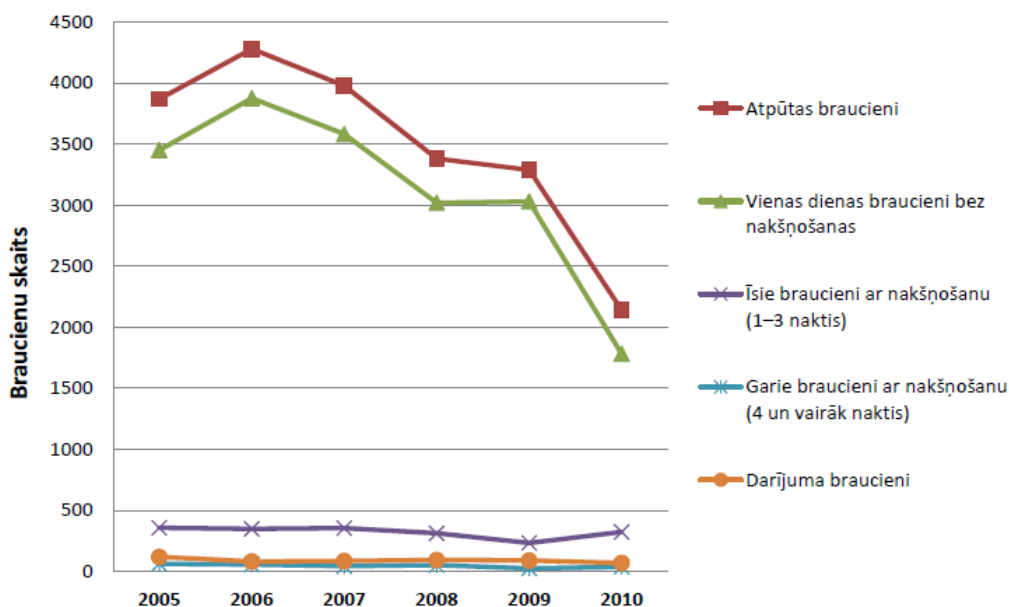

18.attēls. *Stopiņu novada tūrisma pakalpojumu sniedzēju gatavība ieviest jauninājumus un gatavība riskēt tūrisma uzņēmējdarbības attīstībai (2014.gada augusts)*

Perspektīvā paredzama citu jaunu tūrisma un atpūtas pakalpojumu sniedzēju ienākšana un uzņēmējdarbības aktivizēšanās. To savstarpējās sadarbības veicināšana būtu panākama ar lielāku pašvaldības iniciatīvu un nevalstiskā sektora organizāciju aktivizēšanu.

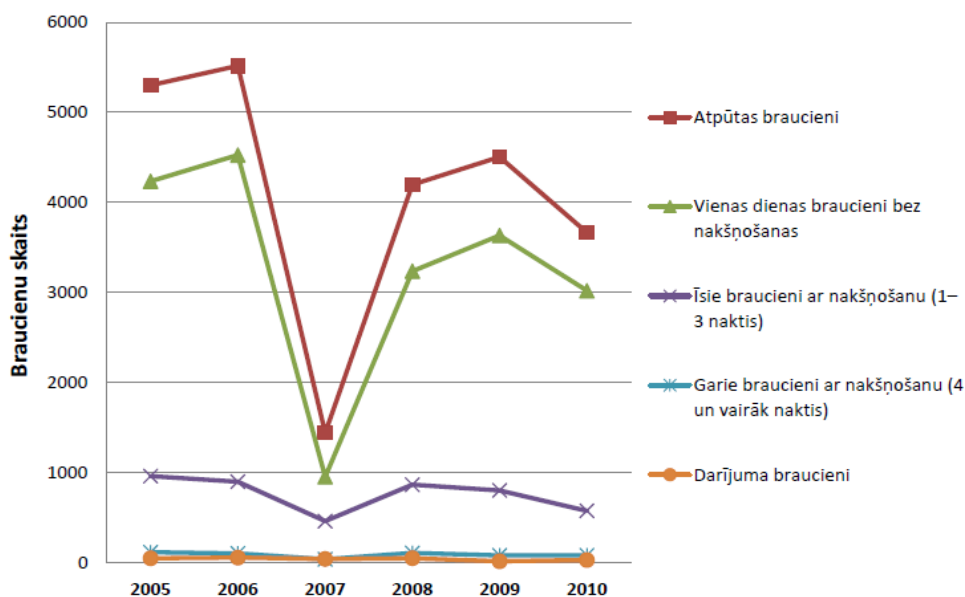
2.2. PIEPRASĪJUMA ANALĪZE UN KONKURĒTSPĒJA TIRGŪ

Rīgas reģiona kopējā pieprasījumā dominē dažu stundu atpūtas braucieni un vienas dienas braucieni bez nakšņošanas (sk. 19.attēlu). Īsie braucieni ar nakšņošanu (1-3 nakts) biežāk arī ir atpūtas nolūkos, daudz mazāk ir darījumu braucieni un garie braucieni ar nakšņošanu, kas ietver četras un vairāk nakts. Visaugstākais rādītājs tika sasniegts 2006.gadā, savukārt laika posmā no 2006.gada līdz 2010.gadam vērojama braucien skaita samazināšanās (pēdējos gados nav veikta šādu datu ievākšana, taču tendences citos nozares sektoros liecina par pieaugumu).

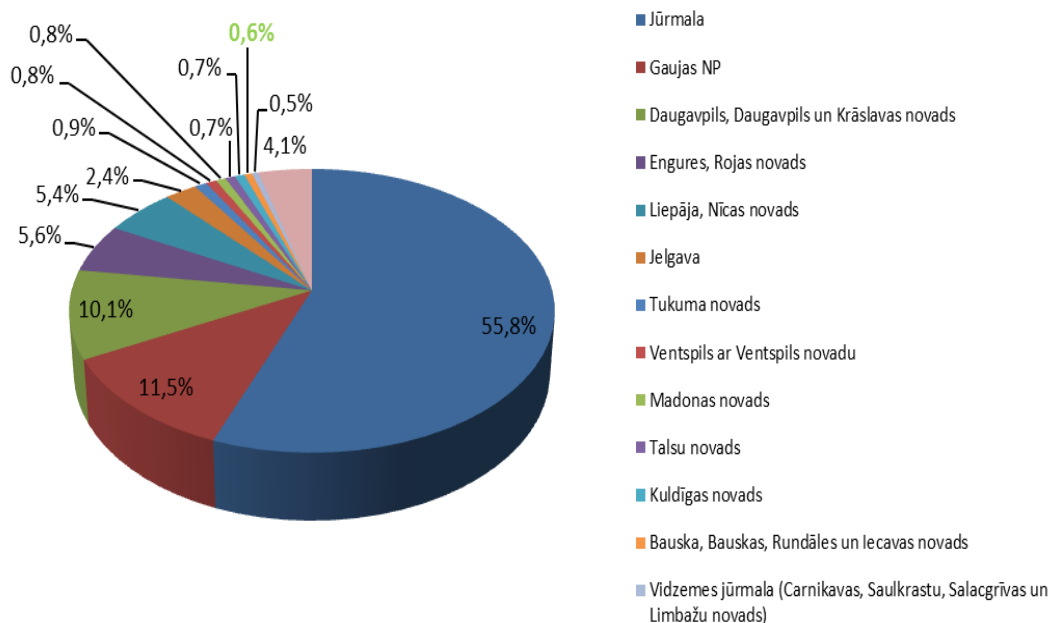
19.attēls. *Tūrisma un atpūtas braucienu sadalījums Rīgas statistikas reģionā (2005.-2010.g., kad tika veikta šāda veida datu ievākšana) (pēc pieprasījuma no CSP, 2013)*

Arī Pierīgas statistikas reģiona rādītāji ir līdzīgi – izteiktāk dominē atpūtas braucieni un īsie braucieni (sk. 20.attēlu). Salīdzinājumā ar Rīgas statistika reģionu, Pierīgas reģiona rādītāji skaitliski ir augstāki. Ja Rīgas statistikas reģionā visaugstākais braucienu skaits ir bijis 2006.gadā un tad sekojis vienmērīgs kritums, Pierīgas reģionā 2007.gada datu samazinājums ir bijis ievērojams – atpūtas braucienu un vienas dienas braucienu skaits samazinājās teju 5 reizes. Pierīgas reģionā īso braucienu skaits (1-3 nakts) ar nakšņošanu ir augstāks nekā Rīgā.

20.attēls. *Tūrisma un atpūtas braucienu sadalījums Pierīgas statistikas reģionā (2005.-2010.g., kad tika veikta šāda veida datu ievākšana) (pēc pieprasījuma no CSP, 2013)*

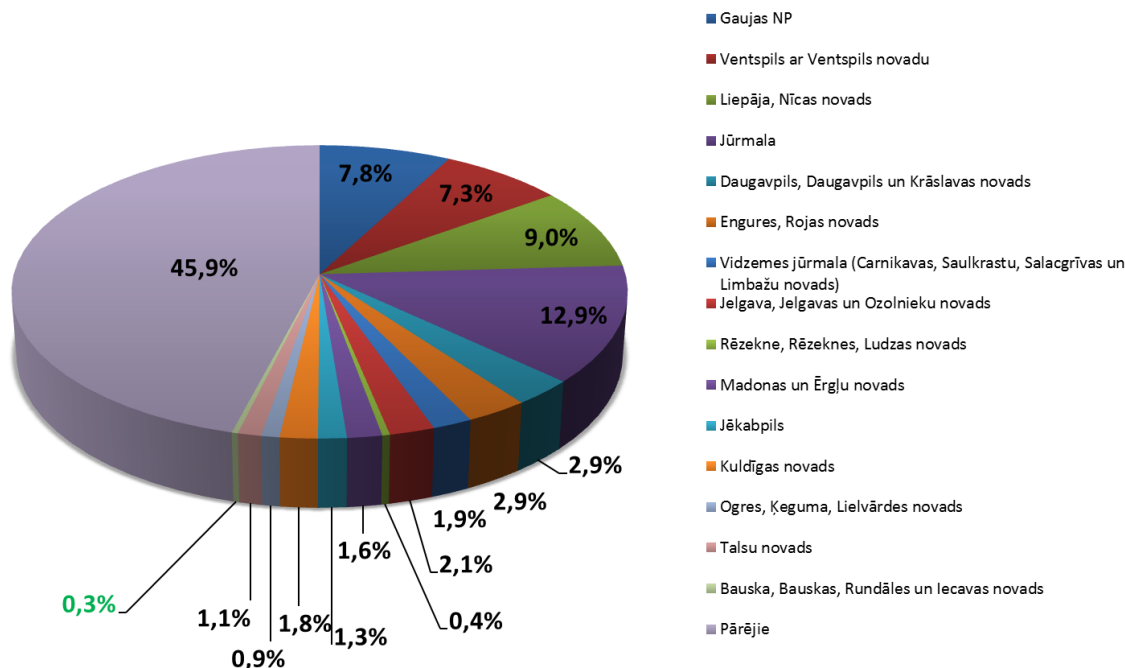
Konkurence galamērķu līmenī norisinās dažādos mērogos un par būtiskāko var uzskatīt galamērķu konkurenci izmitināšanas sektorā. Konkurētspējīgākie šajā jomā rada augstāku pievienoto vērtību arī citiem saistītiem pakalpojumiem, jo būtiski pieaug galamērķī pavadītais laiks. Latvijas tūrisma attīstības specifika ar Rīgas lielo dominanci tūrisma eksporta piesaistē (75% no visiem ārvalstnieku nakšņojumiem) izmitināšanas sektorā būtiski ietekmē iespējas pārējiem galamērķiem ārpus galvaspilsētas. Attāluma un laika ziņā visbiežākie ārvalstnieku ceļojumi pēc Latvijas vidējiem rādītājiem pieļauj kādu no izvēlēm ārpus Rīgas (sk. 21.attēlu, ja parāda pārējo eksporta tirgus sadalījumu, ņemot Rīgas dominanci). Jūrmala aizņem 56% no atlikušās daļas, Gaujas NP – 10%, seko lielās pilsētas, piejūras zona u.c. **Stopiņu novada tirgus daļa nesasniedz pat 0,1% no visiem ārvalstu nakšņojumiem valstī – līdz ar to ir būtiski stiprināt konkurētspēju šajā segmentā vienoti ar citiem apkārtnējiem novadiem, bet tematiski un funkcionāli vienotāk – tieši ar Daugavas lejteci.**

21.attēls. *Tūrisma eksporta tirgus sadalījums izmitināšanas jomā starp Latvijas tūrisma galamērķiem, uzskatāmībai izslēdzot Rīgas dominējošo tirgus daļu (dati no CSP par 2014.gadu – 3 ceturkšņiem)*

Precīzi noteikt Stopiņu novada tirgus daļu izmitināšanas sektorā ir sarežģīti. Centrālās Statistikas pārvaldes datu bāzē atrodama informācija liecina, ka līdzšinējos datu iesniegšanas periodos Stopiņu novadā ir darbojusies viena naktsmītne, kura spēj uzņemt 18 viesus. Iepriekš apkopotie dati liecina, ka Stopiņu novada mājas lapas tūrisma sadaļā tiek piedāvātas vēl 2 naktsmītnes (viesu nami „Madaras” un „Smilgas”). Salīdzinoši izmitināšanas sektora kapacitāte Stopiņu novadā šobrīd ir neliela un ir grūti konkurēt ar blakus esošo Rīgas piedāvājumu. Eksporta pakalpojumu attīstīšana izmitināšanas sektorā nebūtu jāizvirza par prioritāti.

Vietējā tūrisma tirgū Rīgas dominance vairs nav tik ievērojama un izmitināšanas sektorā tie ir 29% visu vietēju tūristu nakšņojumu. Pārējā tirgus daļa ārpus galvaspilsētas galamērķiem pamatā sadalās starp Jūrmalu, Liepāju, Gaujas NP, lielo pilsētu un piejūras pašvaldību naktsmītnēm. (sk. 22.attēlu). Līdzīgi kā eksporta tirgus sadalījumā, arī vietējā tirgū zināmas līderu iezīmes ir Jūrmalas (12,9%), Gaujas NP tūrisma klastera (7,8%), Ventspils un Ventspils novada (7,3%) un Liepājas un Nīcas novadu (9%) galamērķiem.

22.attēls. *Tūrisma vietējā tirgus sadalījums izmitināšanas jomā starp Latvijas tūrisma galamērķiem (dati no CSP par 2014.gadu – 3 ceturksniem)*

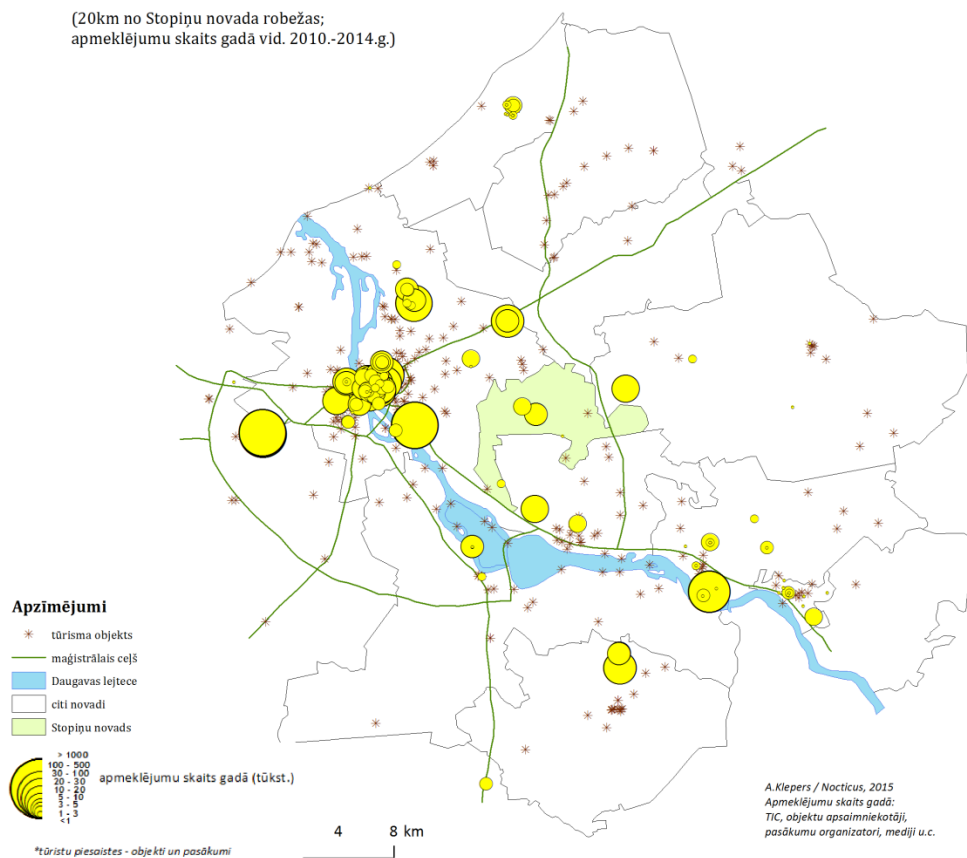
Līdzīgi kā eksporta tirgū, arī vietējā tūrisma Stopiņu novada tirgus daļa nav precīzi izmērāma, taču vērtējama kā niecīga un skatāma kontekstā ar Pierīgas pašvaldībām. Esošais piedāvājums ir aktuāls nelielām grupām, kas vēlas izmantot naktsmītņu pakalpojumus, piemēram, svinību organizēšanai vai semināriem ārpus Rīgas, mazākā mērā tranzīta braucējiem, uz zemāku cenu orientētiem darījumu tūristiem vai citiem segmentiem, ko piesaista zema cena un viegla piekļuve. Izmitināšanas sektora attīstība novadam ir būtiska, taču tas veicams pārdomāti, ar mērķtiecīgu privāto iniciatīvu vēršanu precīzākā tirgus struktūras izpratnē. Joprojām pastāv brīvas nišas izmitināšanas tirgū, kuru konkurence nebūs primāri novada ietvaros, bet gan plašāk – pārējās Rīgas apkārtnes mērogā (sk. tūristu mītņu izvietojumu Rīgā un tās apkārtnē 5.pielikumā). Tūristu mītnes ārpus Rīgas koncentrējušās pie galvenajiem ceļiem, akcentējot vietas piekļuvi un standartizētus pakalpojumus bieži par zemākām cenām, nekā Rīgā. Mazākā skaitā ir tūristu mītnes, kas par primāro uzsver dabas pamatni un īpašo novietojumu kā pretstatu galvaspilsētas urbānajai videi, vēl mazāk to, kas ir izteikti specializējušās uz noteiktu segmentu vajadzību labāku izpratni un galveno akcentu uz pakalpojumu kvalitāti un pakalpojumu dizainu. Tieši ar šādu stratēģisko pieeju, kas pastiprināta ar mērķtiecīgu uzņēmēju mārketinga darbību ir lielāks potenciāls attīstīt jaunas tūristu mītnes Stopiņu novadā.

Atsevišķi izvērtēta tūrisma pieprasījuma puse attiecībā uz tūristu piesaistēm – objektiem un publiskajiem pasākumiem ar nozīmi tūrismā Daugavas lejtece un apkārtējo pašvaldību kontekstā. Kā pieprasītākie tūrisma objekti (sk. 23. attēlu un 5.pielikumu) tuvāk Stopiņu novadam izceļami: Daugavas muzejs ar aktīvu darbību pasākumu organizēšanā, Nacionālais botāniskais dārzs Salaspilī, kas pēc ieguldījumiem jaunās oranžērijas izveidē tikai kāpinās apmeklētību. Savā tematiskajā nišā spēcīgākie Latvijas mērogā ir sporta komplekss 333, kam izdevies panākt arī nozīmīgu eksporta plūsmas daļu. Līdzīgi ar augstu pieprasījumu izceļas Latvijas etnogrāfiskais brīvdabas muzejs, Salaspils memoriālais ansamblis, ziemas sezonā – slēpošanas kalni Baldonē. Apmeklējumu skaits gadā šajās tūristu

piesaistēs svārstās no vairākiem desmitiem tūkstošu līdz simts tūkstošiem – precīzi nenodalot eksporta, vietējā tūrisma vai rekreācijas daļu.

Tūristu piesaistes un to apmeklētība Daugavas lejtecē

(20km no Stopiņu novada robežas;
apmeklējumu skaits gadā vid. 2010.-2014.g.)

23.attēls. Tūrisma objekti un tūrisma, atpūtas pieprasījums – telpiskais izvietojums Stopiņu novadā un apkārtnē

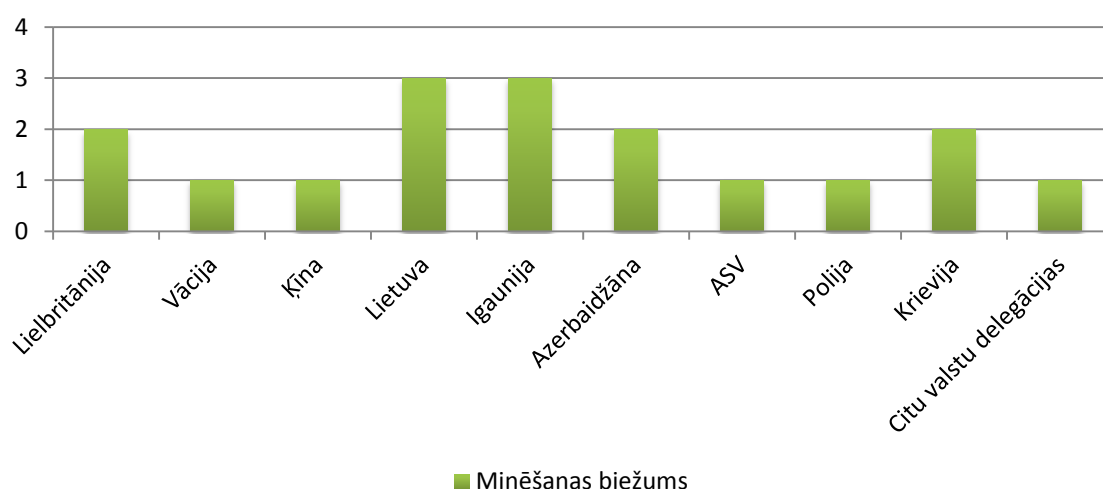
Tūrisma plūsma ir liela un pastāv cieši līdzās Stopiņu novadam, tā ir lielāka par novadā esošo (pieprasītākā tūristu piesaiste – Līgo parks ar notiekošajiem publiskajiem pasākumiem). Apkārtējo tūrisma plūsmu var perspektīvā prasmīgi izmantot, veidojot pastiprinošu tematisku papildinājumu jau esošajiem enkurobjektiem ārpus novada un rēķinoties ar galvenajiem tranzīta ceļiem nokļūšanai uz šiem objektiem. Var investēt jaunu lielāku iniciatīvu attīstīšanai (objektiem vai publiskajiem pasākumiem), ņemot vērā esošo tūrisma plūsmu, tās struktūru, potenciālā tirgus tuvumu un konkurenci Pierīgas pašvaldībās.

2.4. MĒRĶTIRGI UN MĒRĶAUDITORIJAS PRIORITĀTES

Sākotnēji apzināta esošā mērķauditorija vietējo tūrisma pakalpojumu sniedzēju skatījumā. Vietējie uzņēmēji norāda, ka ir samērā maz ceļotāju, kas brauc atpūsties tieši uz Stopiņu novadu, līdz ar to viena no galvenajām mērķauditorijām viņiem ir **caurbraucēji un atpūtnieki**, kas dodas uz citiem galamērķiem. Atsevišķa mērķgrupa ir vietējie **strādnieki un celtnieki**, kas novadā uzturas būvdarbu izpildes termiņa laikā. Vasaras un ziemas sezonā klientu loks sevišķi neatšķiras – caurbraucēji un pastāvīgie klienti iegriežas visa gada garumā. Restorāniem „Azerbaidžāna” un „Baku” galvenās klientu grupas veido pastāvīgie klienti (tostarp arī diplomātiskas ārvalstu delegācijas) un cilvēki, kas pirmo reizi grib izmēģināt kaut ko jaunu no azerbaidžāņu vai armēņu virtuves – viena no galvenajām šo mērķgrupu iezīmēm ir maksātspēja, abus restorānus lielākoties apmeklē klienti, kas var atļauties maksāt virs vidējās cenas par līdzīgiem pakalpojumiem.

Naktsmītņu piedāvājums vasaras sezonā vairāk vērsts uz **privāto pasākumu viesiem** (jubilejas, bērnu ballītes, kāzas, bēres) – šos pakalpojumus lielākoties izmanto Rīgas klienti un viesi no apkārtnējiem novadiem (Ādaži, Ogres, Salaspils). Ziemā – it sevišķi decembra un janvāra mēnesī, ir vērojams liels klientu apsākums, savukārt februāra un marta mēnešos naktsmītņu pakalpojumus izmanto semināru dalībnieki, uzņēmumi, kas rīko korporatīvos pasākumus arī citi (piemēram, studentu salidojumu dalībnieki). Attiecībā uz apmeklētāju skaitu 2013.gadā tūrisma uzņēmēji ir atturīgi un konkrētus skaitļus nesauc.

Lai arī restorāni kā vienu no savām galvenajām mērķauditorijām min ārvalstu delegācijas, intervēto citu uzņēmumu klientu lokā ārzemnieku īpatsvars ir neliels. Ārvalstnieki Stopiņu novada tūrisma pakalpojumus izmanto samērā reti – kopējā apmeklētāju skaitā to īpatsvars nepārsniedz 1-2% un to izcelsme ir no Baltijas jūras reģiona valstīm (sk. 24.attēlu) vai mērķtiecīgi attīstīti savi kontakti, arī nejauši viesi vai novadā esošo uzņēmēju ārvalstu sadarbības partneri. Visbiežāk ārvalstu ceļotāji ir no Lietuvas un Igaunijas – abas šīs valstis ir minētas katra 3 reizes. Restorānu pārstāvji norāda, ka ārvalstu ceļotājiem ir būtiska kvalitāte. Vairāki ārvalstu klienti uzturējušies un nakšņojuši Rīgā, tomēr ēdināšanas pakalpojumiem izvēlējušies restorānus Stopiņu novadā, kas liecina par uzņēmumu konkurētspēju.

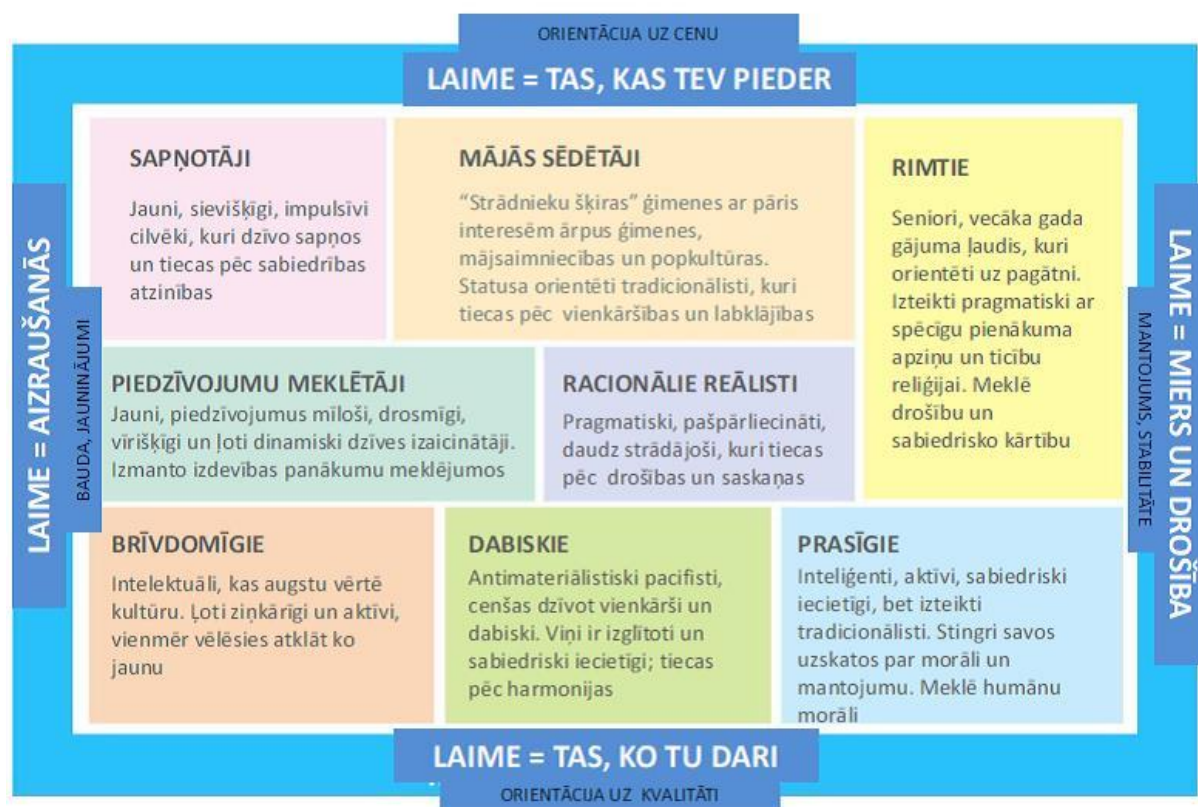

24.attēls. Ārvalstu ceļotāju izcelsmes reģioni un proporcionālā sadalījuma vērtējums Stopiņu novada tūrisma pakalpojumu sniedzēju klientu lokā

Līdzšinējā prakse mērķauditorijas iedalījumā, spriežot no intervijām ar tūrisma pakalpojumu sniedzējiem un integrētā mārketinga komunikācijas elementu analīzes, balstījusies uz tradicionālām segmentēšanas pieejām. Lielākoties izceltas atsevišķas piesaistāmo klientu segmentēšanas pazīmes – ar demogrāfisku, ģeogrāfisku vai ekonomisku raksturu. Individuāli vai fragmentēti izceltas arī citas mērķauditoriju raksturojošas pazīmes (piemēram sociāla rakstura, tostarp uz dzīvesstilu attiecināmas) vai pašplūsmā apkalpoti visi klienti, kas ieradusies. No šāda aspekta lielākais trūkums mērķtiecīgai un koordinētai tūrisma un rekreācijas jomas attīstībai novada līmenī ir vāji definētas prioritātes iespējami visaptverošam skatījumam – kāds ir vēlamais ceļotājs novadā un tam pakārtotas mērķtiecīgas integrētās mārketinga komunikācijas darbības. Svarīga ir mērķgrupu motivācija apmeklēt Stopiņu novadu un sasaiste ar konkrētiem labumiem, ko ceļotājs sagaida no šī apmeklējuma, tam pakārtotiem atbalstošiem pakalpojumiem. Uz šiem saskarsmes punktiem tālāk balstāma sadarbības tīkla veidošana starp

novada uzņēmējiem un citām iesaistītajām pusēm, kas šobrīd dažādu apstākļu dēļ ir fragmentēta un maz koordinēta.

Mērķauditoriju dalījumā tūrisma un rekreācijas jomā Stopiņu novadam primāri būtu jāpieiet no ceļotāju un atpūtnieku vērtību sistēmas, motivācijas un dzīves stila perspektīvas. Tuvums ļoti lielum tirgum ar visiem pārstāvētajiem dzīves stiliem un samērā daudzveidīgie resursi, to potenciāls ļauj izvirzīt par prioritāti vairākus no šādas pieejas segmentiem (sk. 25.attēlu). Lielākais potenciāls rekreācijas jomā saistās ar mājās sēdētājiem, rimtājiem un racionālajiem reālistiem, uzsverot tuvākā galamērķa priekšrocības, labiekārtojumu, drošību, ērtumu un arī izmaksas. Kultūras tūrismā priekšplānā izvirzās brīvdomīgie, lai arī šobrīd tam ir salīdzinoši neliels piedāvājums – pamatā saistīts ar publiskajiem pasākumiem. Līdzīgi noteiktām jau esošajām situācijām piemērojams katrs no segmentiem. Piemēram, lai arī Stopiņu novada tūrisma un atpūtas resursi ikdienā nesola piedzīvojumiem pilnu un aizrautīgu brīvā laika pavadīšanu, salīdzinājumā ar citām tam piemērotākām vietām, tuvums Rīgai var rosināt izmantot šo kā „treniņu lielākiem piedzīvojumiem un izaicinājumiem”. To apliecina, piemēram, orientēšanās un piedzīvojumu sacensību organizēšana Stopiņu novada mežos, laivu maršrutu popularitāte pavasara palu maksimumā u.c. Negatīvā puse šādai pieejai – censties koncentrēties uz visiem šiem segmentiem, būtu saistīta ar pārāk lielu resursu patēriņu mārketinga komunikācijas organizēšanai visos šajos kanālos un fokusa trūkumu. Ne visi viesi tiek novērtēti vienlīdz vērtīgi – īpaši situācijās, kad netiek gūts ekonomisks ieguvums, bet vienlaicīgi pieaug slodze uz infrastruktūras uzturēšanu.

25.attēls. Potenciālo Stopiņu novada apmeklētāju – mērķgrupu dalījums pēc dzīvesstila attiecībā uz vēlmi pavadīt brīvo laiku (Avots: pielāgots pēc GFK Roper)

Racionālai pieejai perspektīvā izmantojama potenciālo mērķauditoriju dzīvesstila segmentēšanas pazīmju un tradicionālo pazīmju kombinācija, kas apvienota ar pašvaldības vēlmi tiekties uz jaunu iedzīvotāju un uzņēmējdarbību

piesaisti novada izaugsmei. Mērķauditoriju perspektīvās prioritātes izceltas nākamās nodaļas noslēguma, pēc stratēģisko iespēju izvirzīšanas.

3. POTENCIĀLS UN PERSPEKTĪVA

STRATĒGISKĀS IESPĒJAS stiprināt Stopiņu novada stiprās puses tūrisma un rekreācijas jomā, aktivizējot teritoriālo kapitālu un novēršot vājās puses attiecībā pret galvenajiem konkurējošiem piedāvājumiem Pierīgā. Galvenā pieeja šo darbību mērķtiecīgai virzīšanai būtu saistāma ar risinājumiem, kā Stopiņu novadam kā tūrisma un atpūtas galamērķim kāpināt konkurētspēju (sk. 26.attēlu) kvalitātes, apmeklētāju atsaucības, inovāciju vai efektivitātes jomā, tādējādi skaidri ieskicējot savu pozicionējumu. Daļu no atšķirīguma pozicionējuma var veidot zemākas cenas, salīdzinot ar konkurentiem, taču tas nav ilgtermiņa risinājums, īpaši galamērķa līmenī.

26.attēls. Stopiņu novada kā tūrisma un atpūtas galamērķa konkurētspējas kāpināšanas iespējas

Neizmantotais vai līdz šim maz izmantots resursu potenciāls mērķtiecīgai tūrisma un rekreācijas veicināšanai Stopiņu novadā līdz 2030.gadam saistāms ar vairākām tematiskajām ievirzēm.

- 1. Atpūtas un brīvā laika pavadīšanas** iespēju akcentēšana, atbilstoši dažādiem dzīves stiliem āra vidē un dabas pamatnē ar **kvalitatīvu infrastruktūru** (akcentējot funkcionalitāti un ainaviski estētisko pievilcību) – ikdienas norisēs vai konkrētu sabiedrisko pasākumu ietvaros, kas kopumā orientēti uz apmeklētājiem no Rīgas un tuvākajiem novadiem, kā arī vietējo sabiedrību.

Piemēram, izceļot īpašas priekšrocības velo-transportam, būtiski ir ne tikai nefragmentēts drošu veloceliņu tīklojums (organizēts pēc velo krustpunktu pieejas), bet drošas un estētiski pievilcīgas velonovietnes publiskajā telpā. Novada zīmolvēdi atbalstošu dizainu tām varētu veidot ar pašvaldības iniciatīvu, ļaujot uzņēmumiem līdzmaksāt, lai šāda novietne tiktu izvietota pie viņa īpašuma publiskajā telpā.

Piemēram, suņu īpašniekiem lielpilsētā ir nepieciešamība veltīt laiku savam mīlulim āra vidē, plānot vairāk laika brīvdienās. Speciāli dizainētas infrastruktūras veidošana – Pierīgas lielākā suņu parka attīstīšana jau publiski aktuālās Rīgas pilsētas dzīvnieku patversmes Ulubeles tuvumā var radīt nebijušu rezonansi un izraisīt plašu apmeklējumu, kas savukārt var tālāk ierosināt attīstīt tematiski saistītu uzņēmējdarbību: suņu apmācības, suņu viesnīcas, veterināros pakalpojumus, klubu izbraukuma tikšanās pasākumus, izstādes utml. Tās ir vēl pagaidām neaizņemtas nišas, kam ir stabils sekotāju loks.

2. Sauriešu ūdenskrātuve kā perspektīvs ūdens tūrisma un atpūtas parks. Līdzšinējās vietas apsaimniekošanas darbību izvērtējums pierāda, ka tas ir cilvēku mākslīgi jaunradīts dabas resurss ar pastiprinātu pievilcību atpūtai. Noņemt pašvaldības atbildību par tur notiekošo, ja vasaras karstajā sezonā pat līdz 200 cilvēkiem dienā izmanto šo vietu ar minimālu vai neesošu labiekārtojumu aktīvai vai pasīvai atpūtai (sk. 4.pielikumu), nav tālredzīgi un rada nevajadzīgu spriedzi ar vietējo kopienu. Tas ir vērtējams kā resurss ar lielāku ekonomisko vērtību radošu potenciālu. Tā kā ūdenskrātuve nav no bioloģiskās daudzveidības nozīmīga un aizsargājama vieta, līdzās esošās rūpnieciskās ražošanas ietekme ir pakļauta stingrām vides prasībām, tad ūdenskrātuvē var attīstīt ūdens rekreācijas aktivitātes. To pieprasījums var tikt vērtēts maksimāli līdz 500 cilvēkiem dienā karstākajā vasaras sezonā (2014.gadā dienu skaits, kad vidējā gaisa temperatūra pārsniedza +20°C, bija 37⁴⁰). Kopējais apmeklējumu skaits gadā (pamatā maija-augusta sezonā) pēc ūdens tūrisma un atpūtas parka izveides nepārsniegtu 10000 apmeklējumus. To var pamatot, ja bez infrastruktūras labiekārtojuma šeit veidojas arī atsevišķi pakalpojumi, kas var tikt nodrošināti ar privātās uzņēmējdarbības iesaisti. Kvalitatīvā izpildījumā šī vieta kļūst par karsta laika jūras piekrastes alternatīvu tuvāko Rīgas apkaimju iedzīvotājiem, bet atsevišķos ūdens atpūtas veidos – kā atbilstošākā vieta Rīgas tuvumā.

Galvenās darbības, lai perspektīvā izveidotu sezonāli pieprasītu ūdens tūrisma un atpūtas parku, kam izstrādājams **atsevišķs tehniskais projekts**, jāietver:

- a. ūdenskrātuves zemūdens reljefa skenēšana un potenciālo drošības risku apzināšana un perspektīvā novēršana publiski plānotajos sektoros (zemūdens koki, reljefa neviendabīgums, dziļumi u.c.),
- b. ūdens kvalitātes monitorings dažādās ūdenskrātuves sabiedriski piekļūstamās vietās (tostarp pie būvmateriālu ražotnes),
- c. plūdu risku novēršanas un krastu nostiprināšanas darbi primāri apdzīvotajās un publiski plānojamās teritorijās,
- d. publiskās piekļuves organizēšana – ceļu un stāvlaukumu izbūve uz pašvaldības zemes, nekonfliktējot ar līdzšinējo zemes lietojumu citām iesaistītajām pusēm,
- e. labiekārtojuma izveide zonējuma ieviešanai, sadalot pasīvās atpūtas, ģimeņu un bērnu atpūtas zonu, nemotorizēto ūdens sporta veidu aktivitāšu zonu, veikborda parku un motorizēt ūdens sporta veidu atpūtas zonu,
- f. labiekārtošanas kritēriji pielāgojami *Zilā karoga* noteiktajiem standartiem attiecībā uz iekšzemes ūdenstilpēm, kurās tiek veidotas oficiālās peldvietas, kas īpaši izceļ drošības un vides kvalitātes

⁴⁰ <http://www.meteo.lv/>

aspektus. Regulāra glābēju nodrošināšana kļūst pašsaprotama, perspektīvā var veidoties sadarbībā ar brīvprātīgo glābēju organizāciju līdziesaisti.

- g. labiekārtojuma veidošana norisinās vienoti ar sezonāli un tematiski atbilstošu uzņēmējdarbības pakalpojumu attīstīšanu un tam nepieciešamās infrastruktūras iepilnrošanu.
- h. Perspektīvā var paredzēt daļu no ūdens tūrisma un atpūtas parka veidot kā slēgtu teritoriju ar plašāku pakalpojumu piedāvājumu, taču šobrīd nav ekonomiska pamatojuma šādas aktivitātes iepilnrošanai tuvākajā laikā.

3. Kultūras tūrisms Ulbrokas kultūras centra nozīmes pastiprināšanas un Ulbrokas muižas nākotnes attīstības kontekstā, kā arī saistot ar Līgo parku un tur jau līdz šim notiekošajiem publiskajiem pasākumiem. Jaunajā kultūras centrā apmeklētājiem plānotas divas pasākumu zāles – ar 500 un 200 skatītāju vietām, paredzot kvalitatīvus akustiskos, apskaņošanas un apgaismošanas risinājumus⁴¹. Kultūras centrā atradīsies arī citas apmeklētājiem nozīmīgas piesaistes: Ulbrokas bibliotēka un Stopiņu novada vēstures muzejs, kas kopumā palielinās apmeklētāju plūsmu no Rīgas un tuvākajām apkaimēm.

Piemēram, vairāk būtu attīstāmas amatniecības tradīcijas apvienojumā ar mūsdienīgu dizainu un ražojumu paaugstinātu funkcionalitāti. Perspektīvā Ulbrokas muiža ar apkārtnes parku būtu veidojama par kultūras un radošo industriju centru ar daļu no telpām interaktīvai muzejisku artefaktu ekspozīcijai, bet lielākoties ar radošu vidi aktīvām apmeklētāju līdzdarbošanās iespējām – seno amatu tradīciju turpināšanai un radošai eksperimentēšanai amatniecības transformācijas virzienā, lai sasniegtu kvalitatīvu dizainu nākotnes prasību atbilstībai.

4. Veselības tūrisms ir stratēģiski izvirzīta kā viena no valsts tūrisma attīstības prioritātēm ar augstu eksportspēju, kas balstīta uz Eiropas attīstīto valstu sabiedrības attīstības tendencēm. Attīstības potenciāls padziļināti analizējams ar Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcas Stacionāro Tuberkulozes un plaušu slimību centru un tā resursiem konkurences kontekstā. Tirgū pieprasīta specializācija, kam jau ir tradīcijas un papildinoša integrēšanās iespēja Latvijas veselības tūrisma klasterī⁴², var radīt nozīmīgu multiplikatora efektu plašākai preču un pakalpojumu iegādei novadā, ko rada augsta maksātspēja un ilgstošāka lokāla uzturēšanās kvalitatīvās izmitināšanās vietās (kādam jāizveidojas vienotā piedāvājumā ar pašu veselības tūrisma pakalpojumu).

Piemēram, tūrisma attīstīšana specializētas nišas medicīnisko pakalpojumu piedāvājumā var tikt savienota ar veselīga dzīvesveida priekšrocībām, dzīvojot Stopiņu novadā, ko nodrošina dzīves vietas kvalitāte un dažādās aktīvās āra dzīves atpūtas iespējas. Perspektīvā tas var radīt tīklveida sadarbības platformu vietējiem ražotājiem attīstīt eko-produktu ražošanu.

5. Darījumu tūrisms ir vēl viena no valsts stratēģiskajām tūrisma attīstības prioritātēm. Šajā segmentā jau ir augsta konkurence Rīgā un tās apkārtnē, tomēr multifunkcionāla kultūras centra izbūve apvienojumā ar ambiciozu un uz starptautisku mērogu vērstu centra pārvaldību perspektīvā pieļautu

⁴¹ <http://www.stopini.lv/public/35230.html>

⁴² <http://www.healthtravellatvia.lv/lv/latvijas-veselibas-turisma-klasteris-izveido-brosuru-ertakai-un-efektivakai-produktu-popularizesanai>

iespēju Stopiņu novadam kļūt (daļēji uz tirgus pārdales rēķina, daļēji piesaistot jaunus klientus) par nozīmīgāku ārpus Rīgas darījumu pasākumu norises vietu. Tās piedāvājums būtu apvienojams ar jau iepriekš raksturotajām vietās priekšrocībām atrasties ārpus blīvi apbūvētās urbānās vides.

Piemēram, darījuma pasākumu regulāra norise aktivizēs nepieciešamību pēc kvalitatīvu ēdināšanas pakalpojumu nodrošinājuma un tālākā perspektīvā – darījumu tūristiem orientētas kvalitatīvas naktsmītnes, kas rada nišas iespējas uzņēmējdarbībā, pat, ja to izveides sākotnējās investīcijas ir salīdzinoši augstas.

6. Cita veida tūrisma un rekreācijas potenciāls, kas saistāms ar novadam raksturīgā teritoriālā kapitāla izmantošanu:

- a) potenciāla vieta ir bijusī PSRS militārā bāze Cekulē, kas ir pašvaldības rīcībā esoša meža zeme ar bijušo armijas apbūvi tuvu Rīgai. Vieta atrodas netālu no populārā sporta kompleksa 333, kura izveidē arī tika pielāgota viena no daļēji degradētām teritorijām un perspektīvā varētu tematiski paplašināties šajā virzienā. Lai arī šī vieta ir militārā mantojuma objekts, tas nav savā jomā tik izcils, lai piemērotu aizsargājama kultūras pieminekļa statusu. Tas limitē iespējas resursu piesaistei, lai izveidotu atpeldošu uz militāro pagātni izzinošu tūrismu balstītu aktivitāti – tāds piedāvājums jau pastāv dažādās formās. Taču šī teritorija kā nefragmentēts īpašums var būt nozīmīga arī aktualizējot *Rail Baltica* attīstības plānus, kas var raisīt specifiskas infrastruktūras attīstības un pakalpojumu nepieciešamību.
- b) Lauksaimniecības tehnikas zinātniskā institūta un vairāku citu zinātņietilpīgu ražotņu progresīvā darbība Ulbrokā un iespēja palielināt resursus un kapacitāti nākotnē, rada iespējas plašākai intelektuāli radošā potenciāla integrēšanai publiskajā piedāvājumā. Zinātnes nakts, atvērto durvju dienas, uz sabiedrības līdziesaisti veidota interpretējoša programma ar eksperimentiem, izklaidējošas un vienlaicīgi izglītojošas darbības no pieprasījuma viedokļa pastiprināsies, kas atbilst uz zināšanām orientētas sabiedrības attīstības tendencēm.

No tūrisma un atpūtas galamērķa pārvaldības viedokļa ir potenciāla iespēja organizēt koordinētāku struktūru ar lielāku pārējo iesaistīto pušu līdzdalību ikdienā, tostarp vienotu mārketinga aktivitāšu apspriešanu un plānošanu. Tas īstenojams iesaistīto pušu konsultatīvās padomes formā, kas var būt formāls konsultatīvs padomdevējs pašvaldības tūrisma un attīstības struktūrvienībai. Regularitāte var tikt rīkota konkrētu taktiski apspriežamu nepieciešamību situācijā – minimāli divas reizes gadā. Tas var radīt arī lielāku neformālo saikni un veicināt savstarpējo partnerību. Nepieciešama lielāka NVO sektora iesaiste tūrisma un rekreācijas plānošanā un uzturēšanā. Stopiņu novadā ir vismaz 11 dažādas biedrības un nodibinājumi, kā arī aktīvas apkārtējo administratīvo teritoriju nevalstiskā sektora organizācijas. Perspektīvā tas var radīt stratēģisku partnerību daļējai publiskās infrastruktūras uzturēšanai un demokrātiskā veidā veicināt plašāku vietējās sabiedrības līdziesaisti pievilcīgas vides nodrošināšanā.

4. VĪZIJA UN MĒRĶI

4.1. VĪZIJA

Stopiņu novads kā atpazīstamākais Pierīgas atpūtas galamērķis Daugavas lejtecē ar kvalitatīvām un daudzveidīgām brīvā laika pavadīšanas iespējām āra vidē rīdziniekiem un apkārtējo novadu iedzīvotājiem, sabalansētām dabas, sabiedrības un ekonomiskajām interesēm un viesmīlīgu, novadam lojālu vietējo kopienu kvalitatīvā dzīves telpā, kurai ir lepnums par Sauriešu ūdenskrātuvi kā pirmo ar Zilā karoga pludmales statusu atzīto peldvietu Rīgas reģionā ārpus jūras piekrastes.

4.2. MĒRĶIS

Izteikts atpūtas galamērķis, kas ar ērtām piekļuves iespējām, viedi attīstītu infrastruktūras pamatni, precīzu mērķgrupu segmentēšanas pieeju un labi koordinētu plašāku iesaistīto pušu sadarbību kļūs par Daugavas lejteces nozīmīgāko āra brīvā laika pavadīšanas vietu, ko raksturos apmeklētāju lojalitāte un novadā pavadītā laika paildzināšana, kas saistīta ar lielāku apmierinātību, vienlaicīgi vietējo preču un pakalpojumu pieprasījumu. Palielinās vietējās sabiedrības dzīves kvalitāte, un tiek veicināta novada kopējā izaugsme.

4.3. STRATĒGISKAIS POZICIONĒJUMS

Galvenie uzstādījumi Stopiņu novada kā atpūtas galamērķa izcelšanai –projektu pieteikumos, plānošanas, pārvaldības un integrētās mārketinga pieejas organizētajos projektos.

1. **Saturīgi un jēgpilni pavadīts laiks**, lēnums (sk. 27.attēlu) kā modes vārds – ikvienas trīs stundas rada nepieciešamību pēc jauna pakalpojuma, bet laba infrastruktūra un dabas pamatne rada vēlmi iecienītās nodarbes veikt ilgāk, pilnveidoties, rast piepildījumu.

27.attēls. Stopiņu novada simbols un Latvijas tūrisma nacionālā zīmola vizuālās identitātes elements, kas kopumā vērsts uz nesteidzīgas atpūtas un lēnā tūrisma filozofiju.

2. **Zaļās infrastruktūras plānošanas pieeja** – efektīvākā un drošākā sasniedzamība no Rīgas un apkārtējo novadu apdzīvotajām vietām: auto, velo,

sabiedriskais transports – no mērķgrupu dzīves vietām un galvenajiem satiksmes mezgļpunktiem. Mazāks laika patēriņš ceļam, jau esošais ceļš ar papildu pievienoto vērtību, vairāk iespēju nodoties atpūtai.

3. Kvalitatīvākie **ekosistēmas pakalpojumi rīdziniekiem** – nozīmīgākajās interešu grupās – atbilstoši dzīves stilam – vērsti uz āra dzīvi, sporta un kultūras pasākumiem, pastaigām ar suņiem, plašām iespējām nodoties savām interesēm un aizraušanās iespējām, pavadīt īsās brīvdienas vai garos darba dienu vakarus.

4. Atpūtas galamērķa pozicionējumam jābalstās uz plašāku izpratni par kvalitatīvo atpūtas iespēju daudzveidību, kas tiek izmantota nediferencētajā mārketinga komunikācijā - viss, **izņemot jūru un lielpilsētu**. Tomēr būtiskāk par to ir virzīt **individualizētu vēstījumu uz katru dzīves stila un vaļasprieka grupu** ar lielāko prioritāti Rīgā un apkārtējos novados, kam seko tālāku izcelsmes vietu un pakārtoti arī ārvalstu tūristi.

5. **Daugavas lejteces** vienotajā galamērķī pozicionējums saistās ar **ģeogrāfiski tuvāko** iespēju – vietu, kur no Rīgas puses sākas Daugavas lejtece, tādējādi izmantojot savas novietojuma priekšrocības - būt pirmajiem no Rīga+ produktu veidošanas pieejas. Kopīgie produkti veidojami tā, lai bez tūristu piesaistēm būtu iespēja papildus plānot klāt arī sekundāros pakalpojumus – ēdināšanu, kafijas pauzes, aprīkojuma nomu u.c.

4.4. TŪRISMA UN NOVADA ZĪMOLVEDĪBAS KONTEKSTS

Šī sadaļa nav attīstīta līdz galam, jo tās rezultāts ir dažādu jomu viedokļu līderu kopēja vienošanās, kas tiek identificēta daudzu individuālo viedokļu un kopīgas apspriešanas rezultātā. Tas nebija tiešais tematiskā plāna darba uzdevums, taču ieskicēts papildus, jo globāli pieaug vietu zīmolvedības nozīme, īpaši galamērķu savstarpējā konkurencē. Koordinēta novada zīmolvedības stratēģija var līdzsvarot dažādu jomu individuālos attīstības mērķus un pastiprināt vienotu vēstījumu dažādām mērķgrupām (novada viesi, vietējie iedzīvotāji, potenciālie iedzīvotāji, esošie un potenciālie uzņēmēji u.c.).

Papildu tiek ņemts vērā iedzīvotāju viedoklis un viesu, mediju radītie stereotipiskie identitātes elementi – tēls, kas tālāk tiek sasaistīts ar stratēģiskajiem mērķiem un nozīmīgākajiem vēstījumiem galvenajām mērķgrupām, kļūstot par zīmolvedības pamatu. Zīmolvedība palīdz lēmumu pieņēmējiem orientēties pēc kopīgi atzītām vērtībām un prioritātēm, palīdz savienot tūrisma attīstības jomu ar Stopiņu novada galvenajiem attīstības mērķiem, vērtībām un mērķgrupām. Tas savukārt palīdz sinhronizēt arī pārējo jomu darbību, kas pastiprina tūrisma piedāvājumu (pašvaldības attīstības, sabiedrisko attiecību, kultūras, sporta un uzņēmējdarbības attīstības nodaļa, sabiedriskās organizācijas). Zīmolvedības pamatne rada emocionālu saikni un pastiprina vietējo iedzīvotāju lojalitāti, palīdz novadam izaugt. Tūrisms šāda kontekstā ir kā novada „vēstniecība” plašākā kontekstā.

Turpmāk precizējams: izaugsmei **prioritārās mērķgrupas**, kas veidojamas ar konkrētāku apakšiedalījumu: iedzīvotāji, uzņēmēji, viesi un citas īpašās grupas (ja tādas ir, piemēram, potenciālie iedzīvotāji u.c.). **Misijas mērķis**, kas izteikts plašāk no kopējās attīstības stratēģijas un nav pretrunā ar tūrisma attīstību novadā un galamērķī plašāk. Tajā tiek ietvertas **pamata vērtības** izceļot pagātnes stiprās puses un nākotnes attīstības ambīcijas. Saistīti ar to tiek noteikti **standarti un izturēšanās**, kas ir apņemšanās uz ko tiekties. Piemēram, viesmīlības sektoram var būt savs īpašais rokraksts, kā tiktu atpazīti galamērķa tūrisma pakalpojumu

sniedzēji – tās ir kopīgas vienošanās, ko iesaistītie apņemas pildīt. Turpinājumā būtu plaši jāapspriež un jāpanāk vienošanās (galēji starp novada dažādu jomu viedokļu līderiem un novada vadību) par **zīmolvedības piramīdu**, kas šo vietu izceļ starp citām (sk. 28.attēlu).

28.attēls. *zīmolvedības piramīda, kas iekļauj pamatpatiesības, galvenos identitātes elementus, definē funkcionālos un emocionālos labumus tās galvenajām mērķgrupām un sniedz precīzu un emocionālu vēstījumu*

Atsevišķi būtu izceļami, prioritizējami un apspriežami novada **pilsētvides dizaina galvenie akcenti** un raksturojuma elementi kontekstā ar kopējām novada **izaugsmes ambīcijām un mērogiem**. Tas ir plašāk par tūrisma attīstības kontekstu, taču rada ciešāku saikni un virza novadu uz mērķtiecīgāku attīstību, izmantojot vienotu un saskaņotu zīmolvedības pamatni.

Identitātes elementi, kas īpaši izceļ stopiņu novada tūrisma galamērķa raksturu

Stopiņu novada identitātes elementi, kas kopīgi būtu identificējami un sakārtojami atbilstoši prioritātēm, sasniedzamajiem mērķiem un kontekstā ar vēstījumu galvenajām mērķgrupām:

- simboliskās vietas
- galvenie vēsturiskie akcenti
- identitāti ietverošie produkti un pakalpojumi
- galvenās personības (vēsturiski un mūsdienās)
- stopiņu novads kā personība
- novada kopējais (un uz tūrismu, atpūtu vērsts) pozicionējums un vēstījums

Piemēram, kā viens no iespējamiem novadu raksturojošiem simboliem līdzās vēsturiski pamatotajai novada nosaukuma izcelsmei ar ārsta Zahariju Stopija dzimtas vārdu varētu kļūt vārdiskajā saknē līdzīgā Stopsakta (tā gan izvēlēta arī Grobiņas novada simbolizēšanai), kas bija raksturīga viduslaiku rota (sk. 29.attēlu) ne tikai kuršiem, bet arī latgaļiem, sēļiem, tostarp Daugavas baseinā dzīvojošajiem. Lai to varētu nostiprināt, jāveic papildu vēsturiskā izpēte, bet kā atsevišķs saziņas elements tas var tikt akcentēts novadā organizētajos kultūras pasākumos.

29.attēls. Stopsakta kā vēsturiski nozīmīgs simbols un vārdiskās izcelsmes līdzība ar Stopiņu novadu

Ja bruņrupucis kļuvis par vienu no simboliskajām vienībām, svarīgi turpināt attīstīt stāstu, nostiprināt to, saistīt ar vērtībām, aktualitāti sabiedrībā. Tā varētu būt arī īpaša Latvijai raksturīgā purva bruņrupuci izceļošu pasākumu veidošana – sākot no tā atrāšanās mini-zoo, līdz vietējās sabiedrības līdzdalībai tā dabisko dzīves apstākļu nodrošināšanā, īpašu bruņrupuča balvu ieviešanas u.tml.

5. RĪCĪBU VIRZIENI UN AKTIVITĀTES MĒRĶU SASNIEGŠANAI

Šajā dokumenta sadaļā ietvertos priekšlikumus nevajag uztvert kā vienīgos un galējos mērķu un rīcību sadaļā. Te ieskicēti stratēģiskie attīstības virzieni līdz 2030.gadam, kas atbilst Stopiņu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijai līdz 2030.gadam, tāpat saskan ar Rīgas plānošanas reģiona 2030 stratēģiskās plānošanas dokumentu tūrisma un rekreācijas attīstībai iekļautajiem akcentiem dokumenta darba versijā. Šī sadaļa pa gadiem secīgi ir papildināma ar konkrētām rīcībām, kas jau noformulējušās vietējās rīcības grupās vai citos plānos un saskanīgi pastiprina kopējos attīstības virzienus. Tas konkretizēsies arī saistībā ar budžeta plānošanu, ņemot vērā iespējas rīcības īstenot. Atsevišķas no tām uztveramas kā ilgtermiņa darbības un dažas var palikt vēlamo ideju līmenī ar iespējamu īstenošanu vēlākā periodā, ja kapacitāte vai resursi to neļauj īstenot ītermiņā.

GALVENIE STRATĒĢISKIE ATTĪSTĪBAS VIRZIENI UN RĪCĪBU PRIEKŠLIKUMI

VIRZĪBA UZ ATŠKIRĪGUMA IZCEĻŠANU

1. Stopiņu novada **zīmolvedības platformas nostiprināšana** un stratēģiskā pozicionējuma izceļšana: ērti sasniedzama atpūta dažādiem dzīves stiliem un kvalitatīvas dzīves vieta.
2. Tūrisma integrēšana **citu** novada **attīstības mērķu sasniegšanai** – plašāks skatījums uz jomu, t.sk. demogrāfijas, uzņēmējdarbības attīstības, vietējo iedzīvotāju dzīves kvalitātes u.c. izaicinājumu risinājumu meklēšanai.
3. Seno māju **stāsti, personību izceļšana** katrā prioritāri izvirzītajā dzīves stilu segmentā un interešu grupām.

VIRZĪBA UZ KVALITĀTES PĀRĀKUMU

4. Atpūtu un brīvo laiku atbalstošās **infrastruktūras attīstība** ciešā saiknē ar dzīves kvalitātes uzlabošanas vietējiem iedzīvotājiem. Zaļās infrastruktūras plānošanas pieeja, Zilā karoga pludmale, drošākie veloceliņi...
5. Tūrisma un viesmīlības pakalpojumu **kvalitātes** kāpināšana un risinājumi tās izpratnes veicināšanai visās cenu un segmentu kategorijās – sadarbībā ar pārējām iesaistītajām pusēm.

VIRZĪBA UZ EFEKTIVITĀTES PĀRĀKUMU

6. **Sistēmiskas pieejas** izstrāde **mārketinga pasākumu** veikšanai ciešā saistībā ar identificētajām mērķgrupu dzīves stila un brīva laika pavadīšanas prioritātēm un nozīmīgāko mārketinga aktivitāšu ieviešana (sk. 30.attēlu sistēmiskās mārketinga komunikācijas pieejas organizēšanai).
7. Mērķtiecīgu piedāvājumu (t.sk. jaunu produktu vai esošo produktu savādāku kombināciju) veidošana, lai veicinātu **papildu pakalpojumu nepieciešamību – paildzinātu kvalitatīvi un jēgpilni pavadītu laiku** novada aktivitātēs un mazinātu **sezonalitātes** izaicinājumu.
8. **Vienotas galamērķa pārvaldības** stiprināšana iespējami labākai resursu (finanšu, zināšanu u.c.) izmantošanai kopīgo mērķu sasniegšanai (kultūra, sports, sabiedriskās attiecības, attīstība – dažādu pašvaldības nodaļu koordinēta sadarbība), **lielāka privātā sektora iesaiste** lēmumu pieņemšanā un iespējamā finanšu līdzdalībā.
9. Racionāla tīklošanās un **pudurošanās efekta** izmantošana – ar **Daugavas lejtecies Pierīgas novadiem** atsevišķu mērķu sasniegšanai, lai kāpinātu galamērķa pamanāmību un tūrisma tirgus daļu ciešākā sadarbībā ar blakus esošajiem novadiem. Ģeogrāfiskā novietojuma – pirmās rokas tiesības attiecībā pret Rīgas tirgu. Sadarbība Rīgas virzienā, ieinteresētība Rīgas nomelas infrastruktūras attīstībā.

VIRZĪBA UZ INOVĀCIJU PĀRĀKUMU

10. **Inovāciju kapacitātes** attīstīšana spēcīgākajās atpūtas un brīvā laika pavadīšanas jomās (pārvaldības, mārketinga procesu, produktu veidošanas u.c.) konkurētspējīgai un inovatīvai galamērķa attīstības virzīšanai ilgtermiņā.

VIRZĪBA UZ KLIENTU ATSAUCĪBAS PĀRĀKUMU

Daļēji jau saistīts ar pārējiem konkurētspējas kāpināšanas virzieniem, jo gan kvalitāte, gan efektivitāte apkalpošanā un prasmīgu inovāciju ieviešana sekmēs arī klientu atsaucību.

- 13 Kāpināt galamērķī **pavadīto laiku**, īpaši atpūtas, brīvā laika pavadīšanas viendienas apmeklētājiem, izceļot galvenās intereses, tām atbilstošo infrastruktūru, dabas pamatnes priekšrocības, precīzāk sagatavojot piedāvājuma aprakstus un strādājot **pirms un pēc pieredzes pārvaldības** līmenī.
- 14 Ieviest un nodrošināt **apmeklētāju atsauksmju monitoringa sistēmu**, kas ļauj ātri un objektīvi reaģēt uz izteikto kritiku, izcelt klientu vērtējumus un atsauksmes.
- 15 Attīstīt Stopiņu novada (Daugavas lejtecies) **apmeklētāju lojalitātes programmu**, kas balstītas uz pārdomātu un precīzu mērķgrupas iesaisti

un ietver vairākus soļus ilgtermiņā, nevis vienreizēju kampaņas veida akciju.

VIRZĪBA UZ IZMAKSU PAZEMINĀŠANU

Šis virziens pamatā attiecās pakalpojumu sniedzēju līmeni un nozīmē nevis cenu pazemināšanu, jo pētījuma analīzes daļā jau tika norādīts, ka atsevišķos gadījumos cena konkurējošiem pakalpojumiem jau tagad ir vidēji zema. Tā būtu attiecināma uz piegādātāju tīklu izvērtējumu. Atbalstāmā pieeja:

- 16 Tūrisma pakalpojumu sniedzējiem iespējami vairāk iesaistīt apkārtējo novadu un reģiona **vietējos ražotājus** pakalpojumu nodrošināšanā, ekonomējot no loģistikas izmaksām un atbalstot ar tūrisma un atpūtas nozari saistīto uzņēmumu tirgus pieprasījumu.
- 17 Privātā sektora tūrisma pakalpojumu sniedzējiem meklēt citus pārdomātus un **gudrus veidus izmaksu samazinājumam**, taču neatbalstīt ēnu ekonomikas sektoru, taupot ar nodokļu nemaksāšanu. Zemākā cena nav galvenais, taču pat pie vienāda piedāvājuma, lai palielinās iespēja nopelnīt, atstāt kapacitāti lojalitātes stimulēšanai u.c.

6. MĒRĶU SASNIEGŠANAS RĀDĪTĀJI

Konkrēti rezultatīvie rādītāji, kuriem nosakāma atskaides vērtība. Jāpatur tikai būtiskākie.

TŪRISMA ATTĪSTĪBAS INDIKATORI

Tūrisma attīstības un Stopiņu novada tūrisma un rekreācijas plāna īstenošanas efektivitātes kontrolei un taktikas precizēšanai katram turpmākajam gadam izveidota 22 kvantitatīvi izmērāmus kritērijus ietveroša pārskata tabula (sk. 1.tabulu). Konkrētas taktikas mērījumiem īstermiņā var tikt izvirzīti papildu izmērāmie kritēriji, kas pielāgojami veicamās aktivitātes mērķiem.

1.tabula. Tūrisma attīstības veicamā monitoringa indikatori

Nr.	Kritērijs	Mērvienība	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tūrisma izaugsmes rādītāji										
1	Nakšņojumi Stopiņu novada un Daugavas lejteces tūristu mītnēs	skaits	n/d	n/d						
2	Tūristu mītnēs apkalpotās personas	skaits	n/d	n/d						
3	Vidējais tūristu uzturēšanās ilgums	dienas (viesnakšu skaits/apkalpoto personu skaits)	n/d	n/d						
4A	Tirgus daļa Daugavas lejtecē – vietējais/eksporta tirgus	(%) – tiek aprēķināta no viesnakšu skaita proporcijas	n/d	n/d						
4B	Tirgus daļa Rīgas plānošanas reģionā (izņemot Rīgu & Jūrmalu)		n/d	n/d						
5A	Apmeklējumu skaits tūristu piesaistēs – objekti	skaits (kopējā summa gadā)	n/d	n/d						
5B	Apmeklējumu skaits tūristu piesaistēs – pasākumi	skaits (kopējā summa gadā)	n/d	n/d						
6	Novada tūrisma un atpūtas pakalpojumu sniedzēju kopējais apgrozījums	EUR	n/d	n/d						
Tūrisma atbalstošās infrastruktūras attīstības rādītāji										
1	Naktsmītnes un ēdināšanas uzņēmumi	skaits			10					
2	Veloceliņu kopgarums	km								

3	Ūdens tūrisma apmetnes un iekāpšanas/izkāpšanas vietas Mazajā Juglā	skaits								
4	Zilā karoga pludmales kritēriju izpilde Sauriešu ūdenskrātuvē									
Kvalitātes rādītāji										
1	Vidējais vērtējums par tūristu mītnēm <i>Booking.com</i> rezervēšanas sistēmā	balles (1-10) – tiek aprēķināts no visām galamērķa tūristu mītnēm			8,6*					
		tūristu mītņu skaits <i>Booking.com</i>	0*	3*	3*					
2	Sūdzību skaits par galamērķa tūrisma pakalpojumu sniedzējiem, norādes uz nepilnībām	Kvalitatīvs kritērijs (tiek monitorēti elektroniskie mediji: <i>Sudzibas.lv</i> ; <i>Tripadvisor.com</i> u.c.)	7	9	9					
3	LVS standartam atbilstoši sertificētās tūristu mītnes galamērķī	skaits			0					
4	<i>Q-Latvia</i> kvalitātes zīmi, Kultūras mantojuma zīmi, zaļo sertifikātu etc. saņēmušie uzņēmumi vai īpaši apbalvojumi pašvaldībai utml.	skaits (te var būt arī citi kvalitātes apliecinājumi)			0					
Ilgspējības rādītāji										
1	Viesu, atpūtnieku attiecība pret vietējiem iedzīvotājiem	%								
2	Dabas un kultūras mantojuma vērtību saglabāšana – nav konstatēta tūrisma darbību degradējoša ietekme	kvalitatīvi vērtējams								

Ieguldīto resursu un saziņas efektivitātes kritēriji										
1	Konversijas likme veicināšanas darbībām – cik % liela atdeve (reālo apmeklētāju skaits pret uzrunātajiem / ieinteresētajiem vēstījuma uztvērējiem)	%								
2.	Konversijas likme, mērot ieguldīto darbu un iztērētos finanšu resursus	EUR, cik maksāja viena apmeklētāja piesaiste								

**Booking.com sistēmā reģistrētās naktsmītnes, kurām adrese norādīta Stopiņu novada Dreiliņos. Lielākoties "neoficiālās tūrisma naktsmītnes" -privātmājas, kas tiek piedāvātas ceļotājiem.*

7. IETEIKUMI SAURIEŠU ŪDENSKRĀTUVES UN ŪDEŅU APSAIMNIEKOŠANAS NOTEIKUMIEM UN ESOŠO NOTEIKUMU IZVĒRTĒJUMS TŪRISMA UN REKREĀCIJAS KONTEKSTĀ

Telpiskais zonējums veidots atbilstoši Stopiņu novada domes 2009. gada 25. marta saistošajiem noteikumiem Nr.06/09 „PAR KĀRTĪBU, KĀDĀ IZMANTOJAMI UN APSAIMNIEKOJAMI STOPIŅU NOVADA PUBLISKIE ŪDEŅI UN TO KRASTI”. Tas papildināts ar ieteikumu raksturu, pamatojoties uz 2014.gada vasarā veikto apsekojumu un uzskaitēs konstatētajām atpūtnieku koncentrācijas vietām (sk. 4.pielikumu). Galvenās vadlīnijas šīs vietas attīstībai saistītas ar ūdens piekļuvi, publiskās peldvietas labiekārtojumu, vides kvalitātes un cilvēku drošības aspektiem, ko paredz Zilā karoga iekšzemes peldvietas standarti.

2.tabula. Iekšzemes peldvietu kvalitātes kritēriji Zilā karoga saņemšanai⁴³

Nr.	1.līmenis	2.līmenis
	ŪDENS KVALITĀTE	
1.	Peldvietu ūdens kvalitātei jāatbilst Ministru kabineta 300. Noteikumu 2.pielikumā noteiktajām peldvietu ūdens obligātajām prasībām	Peldvietu ūdens kvalitātei jāatbilst Ministru kabineta 300. noteikumu 2.pielikumā noteiktajām ūdens obligātajām prasībām
2.	Laboratoriskos izmeklējumus veic ne retāk kā reizi mēnesī (intervālam starp tiem jābūt mazākam par 18 dienām), izmeklējumu programma atbilstoši MK noteikumiem.	Laboratoriskos izmeklējumus veic 2 reizes mēnesī (intervālam starp tiem jābūt mazākam par 18 dienām), izmeklējumu programma atbilstoši MK noteikumiem.
3.	Peldvietā teritoriju nedrīkst ietekmēt neattīrīti rūpnieciskie un municipālie notekūdeņi.	Neattīrītu rūpniecisko un municipālo notekūdeņu novadīšana ūdenstilpnē nav pieļaujama.
	DROŠĪBA	
4.	Peldvietā ir nodrošināts pirmās palīdzības un dzīvības glābšanas ekipējums.	Peldvietā ir nodrošināts pirmās palīdzības un dzīvības glābšanas ekipējums. Ja ir iespējams, tad pludmales glābšanas dienesta regulāra darbība.
5.	Izliktas brīdinājuma zīmes par iespējamiem riskiem (atvāriem, krasām ūdens līmeņa svārstībām, bīstamiem ģeoloģiskiem procesiem (krasta nogrūvumi, noslīdējumi u.c.))	Izliktas brīdinājuma zīmes par iespējamiem riskiem (atvāriem, krasām ūdens līmeņa svārstībām, bīstamiem ģeoloģiskiem procesiem (krasta nogrūvumi, noslīdējumi u.c.))
6.		Veikti drošības pasākumi, kas ierobežo iespējamo risku esamību
	VIDES PĀRVALDE UN LABIEKĀRTOJUMS	
7.	Peldvietas teritorijā ir izvietoti atkritumu konteineri. Savlaicīga atkritumu savākšana un izvešana pēc nepieciešamības, ja atkritumu tvertne ir piepildīta 3/4 no tās tilpuma, bet ne retāk kā reizi nedēļā.	Peldvietas teritorijā ir izvietoti atkritumu konteineri. Savlaicīga atkritumu savākšana un izvešana pēc nepieciešamības, ja atkritumu tvertne ir piepildīta 3/4 no tās tilpuma, ne retāk kā divas reizes nedēļā.

⁴³ <http://www.videsfonds.lv/lv/zilais-karogs>

8.	Peldvietas teritorijas un krasta sakopšana	Peldvietas teritorijas un krasta regulāra sakopšana.
9.	Peldvietā jānodrošina atbilstošas un tīras sanitārās labierīcības, kuras tiek regulāri tīrītas	Peldvietā jānodrošina atbilstošas un tīras sanitārās labierīcības, kuras tiek regulāri tīrītas
10.	Peldvietā ir jābūt ģērbtuvēm.	Peldvietā ir jābūt ģērbtuvēm, kas tiek uzturētas lietošanas kārtībā.
11.	Peldvietās nav vēlama dzīvnieku uzturēšanās, ir aizliegts vest dzīvniekus pastaigā un peldināt.	Peldvietās nav pieļaujama dzīvnieku uzturēšanās, ir aizliegts vest dzīvniekus pastaigā un peldināt.
12.		Peldvietā ir pieejams dzeramais ūdens.
13.		Peldvietās, jābūt izveidotiem šādiem funkcionāliem sektoriem: - mierīgās atpūtas zona; - aktīvās atpūtas zona; - bērnu sektors ar rotaļu laukumu pirmsskolas vecuma bērniem; - zaļā zona; - gājēju celiņi; - jābūt iekārtotiem celiņiem cilvēkiem ar īpašām vajadzībām
14.		Peldvietu norobežo ar bojām, lentēm vai citiem negrimstošiem materiāliem. Informācija, izglītība, vides iniciatīvas Informācija, izglītība, vides iniciatīvas
15.	Peldvietā tiek izvietoti informācijas stendi: - informācija par peldsezonas laikiem - informācija par peldūdens kvalitāti (viegli saprotama); - pārvaldnieka / apsaimniekotāja kontaktinformāciju; - telefona numurs, kur zvanīt neskaidrību gadījumos (apsaimniekotāja) - informācija par slimnīcu/poliklīniku/pirmās medicīniskās palīdzības iespējām - policijas telefons/pašvaldības drošības dienesta telefons	Peldvietā tiek izvietoti informācijas stendi: - Informācija par peldsezonas laikiem - informācija par peldūdens kvalitāti (viegli saprotama); - pārvaldnieka / apsaimniekotāja kontaktinformāciju; - telefona numurs, kur zvanīt neskaidrību gadījumos (apsaimniekotāja) - informācija par slimnīcu/poliklīniku/pirmās medicīniskās palīdzības iespējām - policijas telefons/pašvaldības drošības dienesta telefons - iespējamais riska faktors ūdenī (atvari, zemūdens straumes)

	- iespējamais riska faktors ūdenī (atvari, zemūdens straumes utt.)	utt.) - pludmales karti, kurā ir atzīmētas ūdens paraugu ņemšanas vietas. - Informācija par piekrastes zonas jūtīgajām dabas teritorijām, tai skaitā arī par vietējo floru un faunu.
	PIEKRASTES UN EKOSISTĒMU AIZSARDZĪBA	
16.		Informācija par piekrastes zonas jūtīgajām dabas teritorijām, tai skaitā arī par vietējo floru un faunu. Šī informācija nodrošina pludmales lietotāju pietiekamu informētību un izglītību par apkārtējās vides situāciju un bagātībām, kā arī motivē iepazīt apkārtējo vidi.

Piemēram, Stopiņu novada lielākajos novada ciemos izvietotie informācijas stendi ar tūrisma saturu pamatā var veicināt maršruta koriģēšanu – kāda papildu objekta apmeklēšanu vai atrašanās laika saīsināšanu – tiem ceļotājiem, kas jau atraduši motīvu Stopiņu novada apmeklēšanai. Nākotnē šajā ziņā arvien lielāku lomu ieņems viedtālrunu lietotnes. Līdzīgi mobilie stendi ar aicinājumu kādai konkrētai attiecīgo dzīves stilu atbalstošai aktivitātei novadā varētu būt izvietoti lielākajos pasākumos – piemēram, „Magnēta” orientēšanās sacensībās vai citos pasākumos. Būtiski radīt sistēmu visos ceļotāja lēmumu pieņemšanas etapos, lai nav pārāk daudz maršruta koriģēšanas aktivitāšu vienlaicīgi neaktivizējot motivāciju un ideju, kāpēc vajadzētu apmeklēt Stopiņu novadu.

30.attēls. Apmeklētāja lēmumu pieņemšanas posmi un informācijas kanāli Stopiņu novada kā atpūtas galamērķa tūrisma veicināšanas sistēmiskai un savstarpēji papildinošai pieejai. Informācijas kanāli sakārtoti pēc to nozīmīguma atbilstoši TAVA 2012⁴⁴ pētījumam un papildināti ar citiem aktuālajiem avotiem

⁴⁴ http://www.tava.gov.lv/sites/default/files/Turisms-2012_FINAL_portals.pdf

PIELIKUMS

TEMATISKĀ PLĀNOJUMA GRAFISKAIS PIELIKUMS

1.STOPIŅU NOVADA TŪRISMA UN REKREĀCIJAS INFRASTRUKTŪRA UN RESURSI, PIEKĻUVE

KARTE M: 1:50000

2.STOPIŅU NOVADA TŪRISMA UN REKREĀCIJAS PIESAISTES

KARTE M: 1:50000

3.STOPIŅU NOVADA TŪRISMA UN REKREĀCIJAS PIESAISTES – ORGANIZĒTIE PASĀKUMI

KARTE M: 1:50000

4. SAURIEŠU ŪDENSKRĀTUVES UN TAI PIEGUĻOŠĀS TERITORIJAS REKREATĪVĀ SLODZE

KARTE M: 1:10000

5. TŪRISTU PIESAISTES UN TO APMEKLĒTĪBA DAUGAVAS LEJTECĒ

KARTE M: 1:80000